

בס"ד. שיחת יום ב' פ' בלק, י"ב תמוז, ה'תשח"ו*.

בלתי מוגה

ניגנו ניגון התוועדות. אח"כ התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן ניגון שמחה, כשהוא מעודד בחוזק במשך כל זמן הניגון.

א. כל ענין של גאולה שקשור עם תורה ומצוות,

— אפילו גאולה של יחיד, ובמיוחד כאשר מדובר אודות חג הגאולה שביום זה, שזוהי גאולה של נשמה כללית, ובשייכות לענין כללי, כפי שכותב כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל השמחה במכתבו לפני שלושים שנה, בשנת תרפ"ח¹, שאין זו שמחתו הפרטית בלבד, אלא זהו ענין כללי — הרי זה נעשה בכח הגאולה הראשונה, שהיא היציאה ממצרים; ומשמש גם הכנה והקדמה וצעד נוסף לקרב ולמהר את שלימות הגאולה העתידה לבוא ע"י משיח צדקנו.

ב. ובפרטיות יותר:

כדי שיוכל להיות ענין של גאולה — צריך להיות הענין ד"פתח"², התחלה ונתינת כח על זה, כמו בכל הענינים.

וענין זה נעשה ביציאת מצרים — כדאיתא במדרש³ ובילקוט⁴ שמצרים היתה ארץ כזו שאפילו עבד אחד לא הי' יכול לברוח משם, היינו, שבדרך הטבע לא היתה נתינת מקום שאפילו אדם אחד יוכל לצאת משם אפילו בהחבא, ואעפ"כ היתה יציאת מצרים היפך מדרך הטבע לגמרי — שיצאו משם שש מאות אלף רגלי, מלבד הנשים והטף, ויצאו "בעצם היום הזה"⁵, "ביד רמה"⁶.

וזו היתה פתיחה וסלילת הדרך על כל ענינים של גאולות שהם למעלה מדרך הטבע — שהרי ישנם גאולות שנראים רק בדרך רמז בעלמא, וישנם גאולות שרואים בעיני בשר שהם היפך דרך הטבע לגמרי — כמו הגאולה שעלי' נקבע יום שמחה זה, שהיתה היפך דרך הטבע לגמרי.

(1) אג"ק שלו ח"ב ע' פ. וש"נ.

(2) ראה אמרי בינה שער הק"ש פנ"ז (נה),

(א). סה"מ תרע"ח ע' רפג. תפר"ח ע' קב. ובכ"מ.

(3) מכילתא יתרו יח, יא.

(4) יל"ש שם (רמז רסט).

(5) בא יב, מא. נא.

(6) בשלח יד, ח.

(* יש לציין שהתוועדות זו נערכה בקומת המרתף של ביהכנס" (ה"שאלאש") כשסיימו לראשונה את בנין הגג. ובכניסת כ"ק אדמו"ר שליט"א להתוועדות בביהכנס"ס, הי' ניכר על פניו שביעות רצון, ואמר: זוהי רק התחלה, ויה"ר שתהי' התחלה טובה למעמד ומצב של הרחבה.

זאת ועוד:

מצינו בנגלה שישנו דין של דבר שחוזר וניעור⁷, היינו, שכאשר ניתוסף עוד ענין כמותו, הרי זה מעורר את הענינים הקודמים, אע"פ שמאזו סיבה שתהי' בטלו כבר.

וכל זה אפילו בענינים של לעומת-זה, וכיון ש"מרובה מדה טובה ממדת פורעניות"⁸, הרי עאכו"כ שכן הוא בענינים של קדושה וטוב.

ומזה מובן שכאשר ניתוסף ענין של גאולה, אזי "חוזר וניעור" כללות ענין הגאולה — כל הגאולות שהיו מגאולת מצרים עד עתה.

וע"פ המבואר בתניא⁹ ש"מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות" הם הכנה שעל ידם ממשיכים את כל הענינים שיהיו בימות המשיח בגאולה האמיתית והשלימה,

— ובפרטיות יותר: יש ענינים שפועלים זאת בעקיפין (היינו, שממשיכים את הנקודות שאינם עיקר הגאולה), ויש ענינים שפועלים זאת במישרין, כבנדוד¹⁰, שהוא ענין של גאולה —

הרי מובן, שכאשר חוזר וניעור ענין הגאולה, אזי כל הגאולות שהיו עד עתה, כולם ביחד, מתחילים עוד הפעם לפעול בכל תקפם — להביא את שלימות הגאולה, שהיא הגאולה העתידה לבוא ע"י משיח צדקנו.

ג. והנה, מהחילוקים בין התחלת הגאולה, שהיא גאולת מצרים, ובין שלימות הגאולה, שהיא הגאולה האחרונה ע"י משיח צדקנו — שהגאולה ממצרים היתה "בחפזון"¹⁰, ואילו על שלימות הגאולה נאמר "כי לא בחפזון תצאו"¹¹, אלא דוקא "בשובה ונחת"¹², כמבואר בחסידות (בהמשך וככה¹³ ובכ"מ¹⁴) רוחניות הענינים שבזה.

והענין בזה:

בגאולת מצרים נאמר¹⁵ "כי ברח העם", וטעם הדבר¹⁶ — דכיון

(7) ראה אנציק' תלמודית ערך חוזר וניעור (13) תרל"ז — בתחלתו (פרקים א-ג) (כרך יג ע' כג ואילך). וש"נ. ובסופו (פקכ"ט ואילך).

(8) ראה יומא עו, א. וש"נ. (14) ראה לקו"ת אמור לה, ב. במדבר א, ג. אוה"ת בא ע' רצא ואילך. סה"מ תש"ח ע' (9) רפל"ז.

(10) בא יב, יא. פ' ראה טז, ג. (151) ואילך.

(11) ישע"י נב, יב. (15) בשלח יד, ה.

(12) שם ל, טו. (16) ראה תניא פל"א. מקומות שבהערות

שהי' צורך להוציא אותם ממ"ט שערי טומאה¹⁷, והי' זה עדיין קודם מתן-תורה, לכן הוצרכו לברוח כו'.

וכיון שכל הענינים הם "בשביל ישראל שנקראו ראשית"¹⁸, לכן, הנה ה"חפזון דישראל" פעל גם ה"חפזון דמצרים", וגם את ה"חפזון דשכינה" כביכול — כדאיתא בגמרא ברכות¹⁹ ובמדרש²⁰ שהיו ג' ענינים של חפזון: חפזון דשכינה, חפזון דישראל וחפזון דמצרים.

ומזה מובן גם בנוגע למ"ש בגאולה העתידה "כי לא בחפזון תצאו" — שענין זה יפעל גם בעולם, וגם למעלה כביכול, הענין ד"בשובה ונחת", ועד לדרגא ד"מנוחה לחיי העולמים"²¹, שלמעלה מהענין ד"ילכו מחיל אל חיל"²² (כמבואר בדרושי חסידות בארוכה²³).

וכן הוא גם בפשטות הענינים:

ביציאת מצרים הוצרכו לברוח — כיון שהגלות היתה צריכה להיות "ארבע מאות שנה"²⁴, אלא שהקב"ה הי' "מדלג על ההרים"²⁵, ש"דילג על הקץ", מארבע מאות שנה למאתיים ועשר שנה (כדאיתא במדרש²⁶), ולכן הוצרך להיות החפזון לברוח ממצרים, לפי שהיתה עדיין אחיזה להמשך הגלות ("סיאיז נאך געווען אין וואָס אָנצוהאַלטן זיך").

משא"כ לעתיד לבוא — כיון שאיתא בגמרא²⁷ ש"כלו כל הקיצין", ו"אין הדבר תלוי אלא בתשובה", שהיא "בשעתא חדא וברגעא חדא"²⁸, הרי אין עוד אחיזה להמשך הגלות, ולכן אין צורך בענין של חפזון.

ד. אמנם, לאידך גיסא, מובנת מזה נקודה הפכית:

כאשר בני"ה היו במצרים, הרי כיון שלולי זה שהקב"ה "דילג על הקץ" היו צריכים להשאיר במצרים עוד כו"כ שנים, אזי הי' מקום שלא יהי' אצלם יוקר הזמן לנצלו בשביל העבודה שבזמן הגלות (כידוע שענין הגלות אינו רק עונש בלבד, אלא יש בזה גם הענין ש"צדקה עשה הקב"ה בישראל שפזרן לבין האומות"²⁹), כיון שעדיין יש להם זמן.

משא"כ עכשיו, קודם הגאולה העתידה לבוא — הרי כיון ש"כלו

17) ראה זו"ח ר"פ יתרו. ועוד.	23) ראה המשך תרס"ו ע' יב ואילך.
18) פרש"י ר"פ בראשית.	24) לך לך טו, יג.
19) ט, סע"א.	25) שה"ש ב, ח.
20) מכילתא בא שם.	26) שהש"ר עה"פ. הובא בפרש"י עה"פ.
21) תמיד בסופה.	27) סנהדרין צז, ב.
22) תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק	28) זח"א קכט, סע"א.
בסופן.	29) פסחים פז, ב.

כל הקיצין", צריכים לייקר ולנצל כל רגע קודם שיבואו "שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ"³⁰, דקאי על ימות המשיח, כאשר "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"³¹, שאז לא יהי' הענין ד"לפום צערא אגרא"³², ולא יהיו שני דרכים כדי שיהודי יקיים הציווי "ובחרת בחיים"³³, וע"י בחירתו החפשית יתקשר עם עצמותו ומהותו ית', שזהו ה"מקום" של בחירה חפשית והמקור של בחירה חפשית בכל מקום ומקום³⁴.

וכפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל השמחה, אמר כו"כ פעמים, שצריכים לייקר כל רגע בזמן הגלות³⁵ למלא אותו בתוכן המתאים של תורה ומצוות ועבודת השם בכללותה, כיון שיכול להיות ("ס'איז רעכט") שבשעתא חדא וברגעא חדא תהי' "תשועת ה' כהרף עין"³⁶, שהרי אין מונע כלל, מלבד ה"שעה אחת" — "אין קערר"³⁷ — של בני"י לשוב בתשובה לאביהם שבשמים.

וכשם שהוא בכללות הדברים, מובן, שכן הוא גם בעבודתו של כל אחד ואחד — שאין זמן לומר "לכשאפנה אשנה"³⁸, ו"לכשאפנה" אעשה את הענין שהוטל עלי, שהרי יתכן שאלו הם הרגעים האחרונים של זמן הגלות, ולאח"ז יבואו ה"שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ" — "לילה כיום יאיר"³⁹, בשלימות הגאולה ע"י משיח צדקנו.

ה. ומזה מובן גם בנוגע לענינו ולנדון דידן:

כאשר מתאספים יחדיו כמ"פ עשרה מישראל, מתוך התעוררות להתדבק עם בעל השמחה ביום גאולתו, ו"בתר רישא גופא אזיל"⁴⁰ — הרי כל רגע יקר הוא כדי לנצלו ולמלאותו בתוכן של התעוררות ללימוד התורה וקיום המצוות, וכיחוד לעבודת התפלה, שזהו "חוט השדרה" של כל התורה והמצוה (כמבואר בלקו"ת דפרשה זו"⁴¹),

וליקח מרגעים אלו תוספת כח — מכחות הגלויים הפנימיים והנעלמים ועד להיוליים העצמיים — על כל השנה כולה, שתהי' שנת

30 קהלת יב, א. וראה שבת קנא, ב.	30 (ירושלים תש"י) ע' 27-8.
31 זכר"י יג, ב.	37 ראה לקו"ת דרושי ר"ה סא, א. סג, ד.
32 אבות פ"ה מכ"א.	38 סה"מ קונטרסים ח"ב שצו, ב. ח"ג ע' קד.
33 נצבים ל, יט.	ד"ה פדה בשלום די"ב תמוז תש"ט פ"ז
34 ראה לקו"ת אמור לח, ב. ובכ"מ.	39 (סה"מ תש"ט ס"ע 192).
35 ראה סה"ש תש"ב ע' 9. לקו"ד ח"א	38 אבות פ"ב מ"ד.
קלג, ב (נעתק ב"היום יום" ג מנחם אב).	39 תהלים קלט, יב.
36 ראה בהמצויין בנרות שבת (ירושלים	40 עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.
תש"ה) כרך ג ע' מב; נא; סו. מנחה ליהודה	41 בלק ע, ד.

גאולה מיצה"ר, ועי"ז תהי' שנת גאולה משעבוד מלכיות ומכל הענינים המבלבלים, ויפעלו ביאת המשיח למטה מעשרה טפחים, בעגלא דידן. ובהנוגע לפועל — שלא יחלמו ולא יחשבו... אלא יעשו ענינים של פועל בנוגע להתעוררות בתומ"צ, במשך אותם שעות אחדות שמתוועדים יחדיו בהתוועדות חג הגאולה של בעל השמחה, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

* * *

ו. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם בחגיגה של י"ב תמוז⁴² — בקשר עם דברי ימי חייו — אודות שנת תרנ"ה, בהיותו בן חמש עשרה שנה. הי' זה בתקופה שאביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, הי' כבר בנאות-דשא (כפי שנקרא כאן "קאנטרי"), והסדר הי', שביום שני בשבוע הי' נוסע העירה, לליובאוויטש, מפני כמה ענינים, גם כדי לקבל אנשים ל"יחידות".

גם ביום שני בשבוע שבו חל י"ב תמוז, הי' כ"ק אדנ"ע בליובאוויטש. ואח"כ, ביום רביעי י"א תמוז, קרא את כ"ק מו"ח אדמו"ר, ואמר לו, שלמחרת, בי"ב תמוז, יקום בהשכמה, לפנות בוקר, ויכנס אליו (מבלי לבאר לו סיבת הדבר).

וסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבשעה הרביעית לפנות בוקר כבר טבל כ"ק אדנ"ע בנהר, וצוה גם אותו לטבול, ואמר, שישעו עתה לליובאוויטש. הנסיעה לליובאוויטש היתה במשך כמה שעות, ובשעה השמינית, שמינית ומחצה, הגיעו לליובאוויטש. במהלך הנסיעה אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר לאביו, שכיון שהסבתא (אמו של אדנ"ע) יודעת שבאים ביום שני, ולפתע יבואו לאחרי שלשה ימים עוד הפעם, אזי תיבהל. והשיב לו אדנ"ע, שאמו לא תיבהל, כיון שהיא יודעת.

כשבאו לליובאוויטש נכנס אדנ"ע אל אמו, וכ"ק מו"ח אדמו"ר נשאר להמתין לו. אח"כ יצא אדנ"ע, ואמו ליוותה אותו בכרכות לבכיות ופנים מאירות, ואז נסעו (או הלכו) ל"אוהל" — מקום מנוחת אבי אדנ"ע, אדמו"ר מהר"ש, וכן אביו, הרבי הצמח-צדק.

42) שיחת י"ב-י"ג תמוז תש"ה ס"ד (סה"ש תש"ה ע' 111 ואילך). וש"נ. וראה גם מכתב ט"ו תמוז שנה זו (אג"ק חי"ז ע' רמד): "וכמסופר גם בהתוועדות ד"י"ב תמוז זה כאן כו".

בבואם לאוהל, פתח אדנ"ע את ארון הקודש (בביהמ"ד שלפני האוהל), ואמר:

הנני מביא היום את בני לעקידה. בעקידה ישנו עוקד ונעקד. אברהם אבינו ע"ה עקד את יצחק בנו כדי שלא יהי' בו פסול ח"ו⁴³. כמו"כ ברצוני שהעקידה תהי' כפי הרצוי.

ואח"כ למד אדנ"ע חצי הפרק באגה"ק⁴⁴ ד"ה חגרה בעוז מתני', ואמר בפני כ"ק מו"ח אדמו"ר, שעכשיו, במעמד אבות הקדושים, רצונו לכרות ברית עמו, והעמידו כנגדו, וסמך שתי ידיו עליו, ואמר, שמוסר לו — בדברו בלשון נוכח — את העבודה בעסקנות הכלל בענינים גשמיים וענינים רוחניים.

והוסיף לבאר בענין "חגרה בעוז מתני'" — שראשית העבודה התחלתה מה"מתנים", ואח"כ באים השכל והמדות. וכדי שהמתנים יפעלו עבודתם, יש צורך בחגורה, והחגורה היא — "עוז" (כלשון הכתוב⁴⁵ "חגרה בעוז מתני'"), ומהו "עוז"? — מסירת נפש, ומהי מסירת נפש? — "כך ולא אחרת" ("אזוי און ניט אַנדערש").

והוסיף לבאר הענין ד"חגרה בעוז מתני'" בכמה ביאורים.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) וזו היתה ההתחלה למסור לכ"ק מו"ח אדמו"ר את העבודה בעסקנות הכלל בענינים גשמיים וענינים רוחניים!

ז. האמור לעיל הוא לכאורה סיפור בנוגע למינוי שקיבל נשיא אחד ממשנהו. אבל, כיון שאין ענין בעולם שהוא לבטלה⁴⁶, הרי מובן בפשיטות, שכאשר הנשיא מספר סיפור, אין זה סתם כדי שישמעו סיפור נאה, אלא הדבר נוגע לאלו שמספרים להם זאת⁴⁷.

והענין בזה:

הן אמת שענין העבודה מתחיל מהנשיא, שהוא בבחינת הראש ומוחין של כל הדור⁴⁸, אבל אעפ"כ, כללות עבודת בני' היא באופן שעיקרה הם המצוות שבגופו, שכל אחד צריך להתייגע בזה.

ובפרט לפי שיטת חסידות חב"ד — כידוע⁴⁹ שרבינו הזקן אמר

(47) ראה גם תו"מ חכ"א ע' 260. וש"נ.

(48) תניא פ"ב.

(49) ראה — עד"ז — לקו"ד ח"א קמא,

ב. ועוד.

(43) ראה ב"ר פנ"ו, ח.

(44) ס"א.

(45) משלי לא, יז.

(46) שבת עז, ב.

שביכלתו לוותר על שאר התנאים שהעמידו ודרשו ממנו, אבל אינו יכול לקבל בשום אופן את התנאי לצאת י"ח בעבודתו של הצדיק,

— כשיטת חסידי פולין ש"צדיק באמונתו יחי"ו⁵⁰, אל תקרי יְחִי' אלא יְחִי', היינו, שהצדיק, ביגיעתו בלימוד פנימיות התורה ובעבודת התפלה "עד מיצוי הנפש" (כלשון הספרי⁵¹), יְחִי' את כל המתקשרים אליו —

באמרו, ששיטתו, שיטת חב"ד, היא — שכל אחד צריך להתייגע בעצמו, אע"פ שמקבל על זה נתינת כח, עזר וסיוע שיש בו ממש, מבחי' הראש ומוחין, וזהו נשיא הדור.

ומזה מובן גם שכשם שמבואר בתניא⁵² "מ"ש בגמרא⁵³ על פסוק⁵⁴ ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך, אטו יראה מילתא זוטרתא היא, אין, לגבי משה מילתא זוטרתא היא", ואעפ"כ "שואל מעמך כתיב", כיון ש"כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי' משרע"ה", "שמך מנהו"⁵⁵, ניצוץ והתפשטות ממה רבינו — עד"ז הוא בכל נשיא שבכל דור, שלכן קובע הוא צורת ונוסח העבודה הנדרשת בהתקופה והדור שלו.

ולכן: כדי שכל אחד ידע מה שצריך לפעול, בעזר וסיוע נשיא הדור, בעל השמחה — צריך נשיא הדור לספר לו כיצד נקבעה עבודתו מעת התחלת נשיאותו (עד כמה ששייך ענין הנשיאות בחיי הנשיא שלפניו⁵⁶), כדי שיהי' אצלו מעין זה, "שמך מנהו", בבחינת זעיר אנפין.

ח. וזהו מה שנמסר לנו אודות כללות העבודה:

התחלת העבודה בדורנו זה צריכה להתחיל מה"מתנים".

כלומר: אין לקבוע סדר שלכל לראש צריכים להבין את הענינים ע"פ שכל — שכל דקדושה, כמובן, אבל אי אפשר שהמתניים והרגלים יהיו רצים בשמחה גדולה לעשות ענינים אלו, כיון שעדיין אין אצלו ענין הראש והמוחין, ההבנה וההשגה שבענין, ועדיין אין לו ההרגש במדות שבלב.

על כך ביארו לנו, שבעקבתא דמשיחא, הנה גם התחלת העבודה

54) עקב יו"ד, יב.

55) תניא פמ"ד (סג, א).

56) ראה גם שיחת י"ב תמוז דאשתקד

ס"ז (תו"מ ח"כ ס"ע 112).

50) חבוקק ב, ד.

51) ואתחנן ו, ה.

52) רפמ"ב.

53) ברכות לג, ב. וש"נ.

היא בבחינת "עקביים" — ה"עקביים" של כללות הגוף שהם ה"מתניים" (שהרי ה"שוקין" הם כבר "לבר מגופא"⁵⁷), ורק לאחרי כן יכולים להגיע גם לענין השכל ומדות שבלב.

ט. אמנם, יכולים לטעון: העבודה בבחי' "מתניים" — להיות רק המבצע ומביא לידי פועל ("מערניט ווי אַן אויספירער") כל מה שמצווים עליו, ולעשות זאת בשמחה ובטוב לבב, ובכל הכחות שלו, לא רק בכח הרצון, אלא גם בכח התענוג — עבודה גדולה היא!

והמענה על זה — שחוזק המתניים הוא "בעוז" ("חגרה בעוז מתני"), כלומר, לא ע"י הבנה והסברה לעצמו שצריך לעסוק בעבודת המתניים, אלא ע"י תוקף: לא נוגע לו שום דבר; הוא מוכרח ליישם ("דורכזעצן") זאת!

וממשיכים לבאר: מהו ענין העוז? — מסירת נפש.

ואין הכוונה שיהיו דוקא גזירות ח"ו ויצטרכו למס"נ כפשוטו, אלא מספיק "מסירת נפש" כענינו — מסירת הרצון⁵⁸, אבל, מסירת הרצון צריכה להיות בשלימות, וזהו שמסיים: מהי מסירת נפש? — "כך ולא אחרת" ("אַזוי און ניט אַנדערש").

וכל זה נדרש ממנו עוד לפני ההבנה וההשגה בראש ומוחין, ולפני ההרגש שבלב.

י. ועדיין נשאלת השאלה: כיצד יכולים להגיע לעבודה זו? — הרי יהודי הוא שכלי, ועאכו"כ מצד זה שלכל אחד מישראל יש חלק בתורה, שהיא "חכמתכם ובינתכם"⁵⁹; ולפתע דורשים ממנו מסירת הרצון, עוז ותוקף, "אַזוי און ניט אַנדערש"?!

הנה על זה מספרים לנו הסיפור — שהו"ע של גילוי בדיבור — אודות הכח שניתן להנשיא וראש הדור, שממנו נמשך כח זה לכל המקושרים והשייכים אליו, ואפילו אלו שבאים במגע עם אלו שרק שייכים אליו,

— בדוגמת הדין ד"גדי שצלאו בחלבו .. אסור לאכול אפילו מראש אזנו (שאין שם חלב) שכיון שהוא שמן מפעפע בכולו⁶⁰. וכן הוא גם בענין ה"שמן" בעבודה, דקאי על פנימיות התורה, וענינים שהם

59) ואתחנן ד, ו.

60) חולין צו, סע"ב ואילך (ובפרש"י).

שו"ע י"ד סק"ה ס"ה.

57) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, א).

58) ראה תו"א מקץ לו, ב. לקו"ת שלח

מח, סע"ד. ובכ"מ.

למעלה מן השכל, שמפעפע בכל דבר⁶¹, אפילו כאשר הנגיעה בשמן היא בקצה הענין בלבד, שלכן מספיק גם המגע עם המקושרים או אפילו השייכים בלבד —

שלכן יש לכל אחד היכולת והכח לעבוד עבודתו בשלימות באופן ד"חגרה בעוז מתניי", מתוך עמידה איתנה "כך ולא אחרת", ובמילא, יוכל למסור רצונו בשלימות, ועי"ז יחגור את המתניים, כך, שבנוגע למעשה ופועל יהיו אצלו כל הענינים בשלימות.

וכיון שענין המעשה (מעשה המצוות) בכחו לברר ולזכך את הגוף, עד להראש ומוחין,

— ע"ד המבואר בתו"א⁶² שע"י מצות הצדקה [שזהו"ע של מעשה ופועל, ובקומת העבודה הרי זה נקרא בשם "רגל" ו"מתניים"⁶³] "נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה" —

הרי עי"ז יהי' אצלו גם הרגש הלב, וגם הבנה והשגה במוחין, כך, שיהיו אצלו לא רק נהי"ם, אלא גם חג"ת וגם חב"ד בשלימות.

וכאשר יהי' כן אצל כל ישראל, שיהיו כל האברים בשלימות — אזי ימשיכו "באתר שלים"⁶⁴ את שלימות הגאולה, ע"י משיח צדקנו, במהרה ממש.

* * *

יא. כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "אבינו מלכנו", ואח"כ צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה מי מנה עפר יעקב.

* * *

יב. בהמשך להמדובר לעיל (בהמאמר⁶⁵) בענין "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"⁶⁶ — הרי לכאורה יש בזה שני הפכים: ההתחלה היא בענין של "ופרצת", ללא הגבלות, אבל מיד לאח"ז באה ההגבלה ד"ימה וקדמה וצפונה ונגבה"?

אך הענין הוא — כמדובר לעיל (בהמאמר⁶⁷) שתכלית הכוונה היא, שב"עפר" עצמו, בהענין ד"א-ל מסתתר"⁶⁸, יהי' ניכר ונרגש ה"אתה", לא

61) ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"ז.
 62) בראשית א, ב.
 63) ראה גם תניא אגה"ק סוס"ה. סוס"ט.
 64) ראה זח"ג צ, ב.
 65) ס"ע 117 ואילך.
 66) ויצא כח, יד.
 67) פ"ט (לעיל ע' 128 ואילך).
 68) ישע"י מה, טו.

רק בהעלם, כפי שעצמות ומהות יכול להעלים את עצמו, אלא כפי שהוא בגלוי, אפילו לעיני בשר, ואפילו הבשר דאומות העולם, ועד שגם הבשר של החיות והבהמות יראה זאת (כמ"ש אדמו"ר האמצעי בדרושי חסידות⁶⁹).

וכפי שהי' גם בהאות ומופת די"ב-י"ג תמוז (כמדובר לעיל⁷⁰ בענין האותות ומופתים שע"י הצדיקים) — שבהגבלות ד"ימה וקדמה וצפונה ונגבה, הגבלות המקום, ועד למקום צר ולחץ ביותר, הנה שם גופא הי' הענין ד"ופרצת", שה"מסתתר" עצמו הכריז וזעק שזהו "אתה".

ועד"ז נדרש גם מכאו"א מאתנו בעבודתו לקונו — לפעול הענין ד"ופרצת" בהגבלה ד"ימה וקדמה וצפונה ונגבה" של הגוף ונפש הבהמית, ועי"ז יפעל גם בחלקו בעולם,

— כמבואר במאמר של כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷¹, בעל השמחה, בפירוש הפסוק⁷² "את העולם נתן בלבם", דקאי על לבו של כל אחד מישראל, שחלק העולם השייך לו, נתן בלבם, שניתן לעבודת הלב שלו, וכפי שמעמיד את עצמו בעבודתו לקונו, כך נראה חלקו בעולם, בענינים גשמיים, בנוגע לבני חיי ומזוני —

והיינו, שכאשר עומד בתנועה של "ואתהלכה ברחבה"⁷³ בעניני עבודתו לקונו, אזי נעשה גם חלקו בעולם באופן של יציאה מהגבלה, כך, שבהיותו בהגבלה ד"ימה וקדמה וצפונה ונגבה", הנה שם גופא מכריז וזועק כל צעד הענין ד"ופרצת".

וענין זה מתבטא בכל עשיותיו — כמדובר לעיל (בהמאמר⁶⁷) שלא זו בלבד שהעשי' היא מתוך כוונה "לשם שמים"⁷⁴, אלא העשי' עצמה היא באופן ש"בכל דרכיך דעהו"⁷⁵, היינו, שהדרך עצמה מקשרת אותו עם "אלקי אביך"⁷⁶.

יג. היכן נראה ענין זה בגלוי אפילו בהתחלת העבודה? — הרי זה בבית-הכנסת ובית-המדרש:

בית-הכנסת ובית-המדרש הוא בהגבלת המקום — בנין עם מחיצות

69) תורת חיים תצוה תפכ, א (בהוצאה החדשה — ח"ב שכט, ב).

70) במאמר פי"ג (לעיל ע' 133).

71) ראה ד"ה תשורי מראש אמנה די"ב-

י"ג תמוז תרפ"ט פ"ב (סה"מ תרפ"ט ס"ע 210).

72) ד"ה מי יתן מציון די"ב תמוז תש"ו (תרצ"א) פ"ו (סה"מ תש"ו ע' 121 (סה"מ

תרצ"א ס"ע רצא ואילך)). סה"מ קונטרסים

73) דברי הימים א כח, ט.

74) דברי הימים א כח, ט.

75) דברי הימים א כח, ט.

76) דברי הימים א כח, ט.

77) דברי הימים א כח, ט.

מסביבו, שדוקא שם יכולים להתפלל וללמוד תורה, שהרי אסור להתפלל בביתא⁷⁷, מקום שאינו מגודר במחיצות; ועד"ז בנוגע ללימוד התורה, דכיון ש"הלכתא בעי צילותא"⁷⁸, צריך להיות הלימוד בבית דוקא, שלכן, גם בחג הסוכות לומדים תורה בבית דוקא⁷⁹, ולא בסוכה, שהיא דירת עראי.

ועם היותו בית עם מחיצות — הרי המחיצות עצמן מכריזות וזועקות: "זה שער השמים"⁸⁰,

— כפי שנאמר בהמשך למ"שי⁸¹ "ויפגע במקום", שזהו המקום של בית-המקדש, שהיו בו שני הענינים: (א) ענין הקרבנות, הקשור עם עבודת התפלה, (ב) לשכת הגזית ששם יושבים הסנהדרין (בסמיכות מקום למזבח)⁸², "שממנו יוצא תורה לכל ישראל"⁸³, ודוגמתו משחרב ביהמ"ק — "מקדש מעט"⁸⁴, "אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות"⁸⁵, שלכן מצינו כמה דעות⁸⁶ שגם בביהכ"ס וביהמ"ד ישנו הציווי "ומקדשי תיראו"⁸⁷ כמו בביהמ"ק —

כך, שבהמקום ד"ימה וקדמה וצפונה ונגבה" ישנו הענין ד"ופרצת", שהמקום עצמו מכריז וזועק ש"אינו מן המקום".

יד. והנה, ביום זה, י"ב"ג תמוז, חוגגים חנוכת בית-כנסת חדש בכפר חב"ד שבארצנו הקדושה⁸⁸ — בית-כנסת שהוא גם בית-מדרש, שבו יקבעו שיעורים בנגלה דתורה ובנסתר דתורה, תורת החסידות, יחד עם עבודת התפלה, כדאיתא בגמרא⁸⁹ על הפסוק⁹⁰ "אוהב ה' שערי ציון", "שערים המצויינים בהלכה".

— לפי השעון הגשמי, הרי עכשיו שם לפנות בוקר.

אבל: לכל לראש, לא מופרך שעדיין נמצאים שם באמצע ההתוועדות...

83 (83 סנהדרין פו, סע"ב (במשנה).	77 (77 ראה ברכות לד, סע"ב. טושו"ע
84 (84 יחזקאל יא, טו.	ואדה"ז אור"ח ס"צ ס"ה.
85 (85 מגילה כט, א.	78 (78 עירובין סה, א.
86 (86 ראה אנציק' תלמודית ערך בית הכנסת (כרך ג ע' קצד). וש"נ.	79 (79 ראה טושו"ע ואדה"ז שם סתרל"ט ס"ד.
87 (87 קדושים יט, ל.	80 (80 ויצא כח, יז.
88 (88 ראה גם מברק י"א תמוז שנה זו	81 (81 שם, יא.
(אג"ק חיי"ז ע' רלה).	82 (82 ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. מכילתא
89 (89 ברכות ח, א.	ס"פ יתרו. משפטים כא, יד. פרש"י ר"פ
90 (90 תהלים פז, ב.	משפטים.

והעיקר:

אדמו"ר הזקן כותב בשו"ע⁹¹ (ואדמו"ר האמצעי מבאר זאת בחסידות באיזהו מקומן⁹²) לענין קדושת שבת ויו"ט, ש"אף שהימים והלילות משתנים לפי האקלימים וריחוק המדינות זו מזו .. אין בכך כלום .. כי עת רצון שלמעלה ויחודים עליונים .. הוא למעלה מגדר המקום והזמן כו".

ומזה מובן גם בנוגע להתוועדות שנערכת עתה כאן קודם חצות לילה, וחנוכת בית-הכנסת ובית-המדרש שנערכה שם קודם חצות לילה — שמצד הקדושה שבדבר הרי הם מתאחדים יחדיו.

ובכן: יעזור להם השי"ת שבית-הכנסת ובית-המדרש זה יהי באופן ד"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"⁹³,

שאכן יהי זה בנין נאה, שלזה יש צורך במחיצות "ימה וקדמה וצפונה ונגבה", אבל, באופן שכל מחיצה בפני עצמה תכריז שענינה הוא "מחצתי ואני ארפא"⁹⁴, היינו, שמשמשים במחיצה לענין של רפואה, כך, שהסתר המחיצה מכריז וזועק שענינו הוא ה"אתה" שנמצא בו ופועל את מציאותו; ובמילא יהי זה באופן ד"ופרצת",

והיינו, שתהי "ברכה עד בלי די"⁹⁵, בלי גבול, בענינים הרוחניים שבבית-הכנסת ובית-המדרש זה, תפלה ותורה,

ומעבודת התפלה שנמשכת בלימוד התורה, יומשך גם בנוגע לענינים הגשמיים — כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל השמחה, ש"את העולם נתן בלבם" — שגם הענינים הגשמיים של כפר חב"ד יהיו באופן של "ופרצת" לכל הצדדים (לכל ד' הרוחות, ובמילא גם למעלה ולמטה), ע"ד הענין ד"ופרצת" כפי שהי' אצל יעקב, שגם בצאן יעקב הי' פריצת גדרו של עולם באופן הפרי' ורבי' שבהם ובאופן ההצלחה שבהם⁹⁶.

וה"ברכה עד בלי די" תבטל את כל הענינים המעלימים ומסתירים שישנם שם מבחוץ ומבפנים,

ו"יעלה הפורץ לפנינו"⁹⁷ — שמשם יפוצו המעיינות של דברי אלקים חיים, ויחדרו אותם ואת סביבתם וחלקם בעולם וארץ הקודש

94) האזינו לב, לט.

95) מלאכי ג, יו"ד.

96) ראה תנחומא (באבער) ס"פ ויצא.

97) ע"פ מיכה ב, יג.

91) או"ח (מהדו"ב) ס"א ס"ח.

92) תורת חיים בשלח שמט, ב ואילך

(בהוצאה החדשה — ח"א רמ, א ואילך).

93) ראה גם אג"ק חיי"ח ריש ע' מ':

ו"כמדובר בהתוועדות כו".

כולה, כולל גם כפי שעתידיה שתתפשט בכל הארצות⁹⁸, ויקויים היעוד⁹⁹
 "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו", בעגלא דידן.

* * *

טו. כשם שבכפר חב"ד חנכו בית-הכנסת ובית-המדרש, כמו"כ ישנם עוד מקומות שבהם ניתוספו בנינים חדשים שיהיו מקום לתורה ולתפלה ולגמילות חסדים, כל ג' הקוין, לפעול בהם באופן ד'ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה".

וכיון שנמצאים כאן אלו שהשתדלו בבנינים אלו — יאמרו "לחיים", ובאופן ד'ופרצת", וינגנו ניגון שמחה.

ואח"כ אמר:

אם ישנם כאלו שעומדים בקרוב לקנות בנינים עבור בתי-כנסיות בתי-מדרשות וישיבות — יתחילו בזה עתה ע"י אמירת לחיים באופן ד'ופרצת".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה לכו"כ לומר לחיים על כוס גדול, באופן ד'ופרצת"].

* * *

טז. בהתוועדות הנ"ל שבה סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות שנת תרנ"ה, שכ"ק אדנ"ע מסר לו (באופן של עקידה) את העבודה בעסקנות הכלל בענינים גשמיים וענינים רוחניים (כנ"ל ס"ו ואילך) — אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהתחלת ההתוועדות¹⁰⁰:

אצל חסידים, ספר התניא הוא תורה שבכתב דתורת החסידות.

ספר התניא לא נתגלה בבת אחת. בתחילה הי' רק חלק ראשון שבתניא — ג"ן פרקים, ואח"כ נתגלה "שער היחוד והאמונה" — חלק שני שבתניא, ואח"כ "אגרת התשובה" — חלק שלישי שבתניא. כל זה נדפס בחיי אדמו"ר הזקן. ואילו "אגרות הקודש" — נדפסו בשנה הראשונה לאחר הסתלקות אדמו"ר הזקן. ולאחרי כן ישנו "קונטרס אחרון" שלא מחולק לפרקים.

והוסיף, שאפשר לומר בזה כמה ביאורים, והצמח-צדק אמר על

99) ישעי' מ, ה.

100) סה"ש תש"ה ס"ע 110 ואילך.

98) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ'.

שבת ור"ח. יל"ש ישעי' רמז תקג. לקו"ת מסעי פט, ב. ובכ"מ.

זה, שכך מוסכם בישיבה של מעלה ובישיבה של מטה, ופירש הצ"צ: בישיבה של מעלה — במתיבתא דקוב"ה בגן עדן העליון, ובישיבה של מטה — בגן עדן התחתון.

והמשיך כ"ק מו"ח אדמו"ר:

ההתחלה של אגרת הקודש היא — "פותחין בברכה". גם בחסידות ישנו פרד"ס: פשט רמז דרוש סוד. והפשט ד"פותחין בברכה" — שצריכים להתחיל באמירת ברכה.

וכ"ק מו"ח אדמו"ר בירך ברכת שהכל על כוס יי"ש ("משקה"), ואמר "לחיים".

(ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

וכיון שעומדים בה"פתיחה" — הנה אמירת הברכה היתה כבר מסתמא (ואולי ישנם כאלו שעדיין לא בירכו, כיון שלא אמרו "לחיים" אפילו פעם אחת) — אזי יאמרו "לחיים", ועי"ז יהי "פותחין בברכה", וימשיכו הברכה על כל הענינים הרוחניים שבלב האדם, ומשם — בחלק העולם השייך להם (שהרי "את העולם נתן בלבם"¹⁰²), ומשם — בכל העולם כולו, כפסק הגמרא במסכת קידושין¹⁰¹ "לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי . . עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות",

והמשכה זו תהי' עד למטה מטה, בהענינים החומריים — לבטל את חומריותם ("מאכץ זיי אויס חומריות"), שיהיו רק גשמיים, והגשמיות תהי' כלי לקדושה, לתומ"צ ולאלקות, ועד שהעולם כולו יהי' דירה לו יתברך בתחתונים בגלוי.

* * *

יז. דובר לעיל בענין "חגרה בעוז מתניי" — שגילו לנו זאת, כדי שנדע במה מתבטאת העבודה בימינו אלו, עקבתא דמשיחא.

ובכ"ק¹⁰²:

נמצאים כאן אלו שנוסעים בקרוב לעיירות דאמריקא, ואחדים שנוסעים גם מעבר לים, כדי לעסוק בהענינים ד"יפוצו מעינותיך חוצה" — שזוהי עבודה שמתחילה בהענין ד"חגרה בעוז מתניי", כדי שיהיו הרגליים רצות לדבר מצוה.

(102) ראה גם שיחת י"ב תמוז דאשתקד סל"ח (ת"מ ח"כ ע' 139). וש"נ.

(101) מ, סע"א ואילך.

וריצה זו צריכה להיות מתוך שמחה וטוב לבב, שעייז יכולים לפעול בהמקבל יותר, ושלא בערך יותר.

ולכן, יאמרו כולם "לחיים", ויקויים בהם "כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון"¹⁰³ — לפעול ולהצליח בעבודתם, ללא העלמות והסתרים וללא עיכובים, בכל מקום בואם.

ו"מקום בואם" כולל גם את המקומות שעוברים בדרך הליכתם — שהרי ידוע הכלל ש"מצוותי" אחשבי"¹⁰⁴, והיינו, שכיון שקיים מצוה במקום זה, אזי מקבל המקום חשיבות של דבר קבוע, ולכן גם ההצלחה היא באופן של קביעות — קבוע אינו בטל¹⁰⁵, ובפרט שמביאים שם עניני תורה ומצוותי שהם בבחינת "דבר המעמיד"¹⁰⁶ — "דבר אלקינו (אשר) יקום לעולם"¹⁰⁷.

וכאמור, שתהי' הנסיעה בהצלחה מופלגה, ויפעלו שם פירות ופירי פירות עד סוף העולם¹⁰⁸, וכהפירוש בתורת החסידות¹⁰⁹ שעושים "סוף" להנהגות העולם והנחות העולם, מלשון העלם¹¹⁰ (והסתר), שיהיו רואים אלקות בגלוי בכל מקום ובכל זמן, מקדש ודירה לו יתברך.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה לכו"כ לומר לחיים, ואמר שכולם יחד ינגנו ניגון].

* * *

יח. בנוגע לנסיעות הנ"ל, הנה כאשר באים למקום מסויים, אין לבוא כמו "אורחים" שצריכים לבקש רשות גם בפנימיות.

— מפני נימוס העולם יש ענין לבקש רשות מאלו הנמצאים במקום, אבל בפנימיות, עליהם לדעת, שכיון שהם באים בשליחות לגלות שם את הכוונה הפנימית ולהפיץ שם עניני תורה ומצוות, הרי הם אלו שמביאים שם את דבר המלך, מלכו של עולם, זה הקב"ה.

ורק מצד לבושי עוה"ז, וכדי שיהי' בדרכי נועם ודרכי שלום — ישנם כל הענינים דבקשת רשות וכו' וכו'.

106 (ראה אנציק' תלמודית בערכו (כרך ו ע' תקס ואילך). וש"נ.
107 (ישעי' מ, ח.
108 ע"ד לשון חז"ל — כתובות רפ"ט. זבחים לו, ב. ועוד.
109 ראה גם שיחת י"ב תמוז דאשתקד ס"ג (ת"מ ח"כ ריש ע' 111). וש"נ.
110 ראה לקו"ת שלח לו, ד. ובכ"מ.

103 ישעי' נה, יב.
104 ראה ביצה כז, ב (בפרש"י ד"ה חלה). בכורות יו"ד, א. וראה אנציק' תלמודית מע' אסורו חשובו (כרך ב ס"ע פו ואילך). וש"נ.
105 ראה זבחים עג, ב ובתוד"ה אלא. ועוד. עט סופר (להרא"ז סופר) על סוגיות הש"ס כלל קבוע. וש"נ.

יט. ובמכ"ש וק"ו בנוגע לאלו שנוסעים באופן שבכל מקום שהם אזי ביתם עמם, שמקמים שם "מחנה" כו' — הרי בודאי שהם בעה"ב להפיץ משם עניני תומ"צ בכל הסביבה כולה:

מחר ובימים הקרובים יוצאים ל"מחנות-קיץ"¹¹¹, אשר, לכאורה הרי זה ענין של מנוחה מעמל הגוף כדי שיתוסף בבריאות הגוף, והכוונה היא, כדי שלאחרי הקיץ יוכלו לעסוק בלימוד התורה ובקיום המצוות בכחות נוספים, וביתר חום וחיות.

ועד"ז כל אלו שנוסעים למקומות שמכונים בלע"ז בשם "קאָנטרי", שזהו ענין של עבודה באופן שכל עשיותיו הם "לשם שמים"¹¹⁴.

אמנם, עדיין אין זו תכלית העבודה; תכלית העבודה היא — "ומבלעדי אין אלקים"¹¹², היינו, שלא די בעשיית הרשות מתוך כוונה "לשם שמים", אלא שהעשר' עצמה תהי' ענין של מצוה, שזהו"ע "בכל דרכיך דעהו"¹¹³, שע"י "דרכיך" נעשה הענין ד"דעהו" — דעת דייקא, "לשון התקשרות והתחברות .. יתקע מחשבתו בחוזק" (כמבואר בתניא¹¹³).

ובאופן כזה צריכה להיות גם הכוונה במחנות-קיץ לאמיתתם — לא רק לנוח ולאסוף כחות כדי שבחדשים שלאח"ז יוכלו להוסיף יותר בלימוד התורה ובקיום המצוות ובהנהגה טובה, אלא שגם עצם השהות במחנה-קיץ תהי' ענין של מצוה ועבודת השם.

ובפרט במדינה זו — שכיון שבימי הקיץ לא לומדים לימודי חול, הרי זה זמן מסוגל לכך שבמחנות-קיץ יהיו הילדים עסוקים במשך כל היום כולו בענינים של קודש וקודש הקדשים, והדבר תלוי בראשי המחנות והמדריכים¹¹⁴.

וע"פ מ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתביו¹¹⁵ ש"אין לך דבר העומד בפני הרצון", וידוע הפס"ד בתורה "פתחו לי כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם"¹¹⁶ —

יעזור השי"ת שהמנהלים והמדריכים ובמילא גם הילדים של

(111) ראה גם מברק ח' תמוז שנה זו

(אג"ק ח"י"ז ס"ע רכט ואילך. לעיל ע' 114).

(112) ישע"י מד, ו. וראה לעיל בהמאמר

פ"ט (לעיל ע' 127 ואילך).

(113) ספ"ג.

(114) ראה גם ר"ד ט' תמוז (לעיל ע' 116)

(115)

(115) ראה (לדוגמא) אג"ק שלו ח"ג ע'

קכד. ח"ד ע' קכ. ע' תנה. ח"ח ע' תרלו. וראה

גם סה"מ תש"ג ע' 12 (ובהערת כ"ק אדמו"ר

שליט"א שם).

(116) ראה שהש"ר פ"ה, ב.

מחנות-הקיץ — הן בארץ ישראל, בכפר חב"ד, והן בחוץ לארץ, ובמיוחד בסביבות ניו-יורק — יקבלו על עצמם לנצל תקופת הקיץ (שאו העבודה היא בנקל יותר)¹¹⁷ באופן שבזמן הקיץ עצמו "לכו מחיל אל חיל"¹¹⁸ בלימוד התורה ובקיום המצוות בהידור ובהנהגה טובה, ומצד המצוה "ואהבת לרעך כמוך"¹¹⁸ — ישפיעו גם על מכיריהם, חבריהם, ידידיהם וקרוביהם, שיתמסרו יותר לעניני תורה ומצוותי', וכך ינצלו את הקיץ כדבעי, במילואו, ואז יהי' — כהנוסח הרגיל אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר¹¹⁹ — קיץ בריא וקיץ שמח, וימשיכו בריאות שמחה וטוב לבב על כל השנה כולה.

כ. (ואח"כ אמר:)

נמצאים כאן מנהלי מחנות-הקיץ הן לבנים והן לבנות, וגם המדריכים, ואולי גם מהילדים שיסעו לשהות שם, ומסתמא גם באי-כח דמחנות-הקיץ שבמקומות אחרים, בארץ הקודש וגם בשאר המדינות, וביחוד אוסטרליא ודרום אמריקא.

ובכן יה"ר שהשהות בה"מחנות" יהי' מתוך בריאות ושמחה, ולאח"ז ימשיכו זאת על כל השנה כולה,

באופן ש"ראו כל בשר" — המורים וההורים והילדים עצמם — "כי פי הוי' דיבר"⁹⁹ — שניצלו את הקיץ כפי רצון הקב"ה,

ולכן נתן הקב"ה ברכתו במילואה — בריאות בגוף ובריאות בנשמה, ונחת אמיתי מכולם, שזהו נחת יהודי ונחת חסידותי.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה למנהלי מחנות-הקיץ לומר "לחיים"¹²⁰].

* * *

כא. כל זמן ש"אוחזים" עדיין ב"ופרצת" — ומסתמא ישנו עדיין איזה רושם מזה... — ברצוני להזכיר את המנהג שהנהיגו בשנים האחרונות¹²¹, להתנדב ב"ב-י"ג תמוז עבור המוסדות שנקראים על שם בעל השמחה והגאולה.

תיכף אצטרך גם לומר מוסר... הן לומר דברי-המוסר והן לקבל את דברי המוסר... לומר לעצמי: "שלום עליכם" "עליכם שלום", "א גוטן טאג", "זייט געזונט"... (121) ראה גם שיחת י"ב תמוז דאשתקד ס"ל (תו"מ ח"כ ע' 132). וש"נ.

117) ראה תו"מ ח"ט ע' 353. וש"נ.
118) קדושים יט, יח.
119) ראה שיחת יב"ג תמוז תש"ה בסופה (סה"ש תש"ה ע' 116).
120) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בכת-שחוק: המאמר — צריך אני לומר, וגם את השיחה, וגם לנגן ולשתות צריך אני בעצמי;

וכאמור לעיל שזוהי גאולה של ה"ראש" ומוחין, וכיון ש"בתר רישא גופא אזיל", הרי כל אלו שיש להם איזו שייכות לזה, עולים הם בעלייתו, ובמילא הרי זו שמחה וגאולה שלהם, ובהם תלוי הדבר שגאולה זו תהי' באופן שה"מסתתר" עצמו יכריז ויזעק שזהו "אתה", ובאופן שיהי' נראה בעיני בשר, ועד שיהי' ניכר גם בחשבון שבבנק! ...

וכל אלו שרצונם שיזכירו אותם על האוהל בקשר עם ענין זה — יציינו שמם ושם אמם על פתקא בפני עצמה, ונדבת לבם הטהור על פתקא בפני עצמה (ואלו שרוצים דוקא ביחד — יוותרו להם... העיקר שיתנו נדבתם).

וכרגיל יעשו זאת בהעלם, כלומר, שלא יכריזו שפלוני נתן כך וכך אלפים ופלוני כך וכך אלפים (ובמילא יוכל להוסיף עוד יותר...), כך שיהי' זה "דבר הסמוי מן העין"¹²², שאז אין שליטה לענין בלתי-רצוי.

וכיון שהקב"ה מבקש "ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות .. והריקותי לכם ברכה עד בלי די"⁹⁵ — הרי עי"ז תומשך ברכתו של הקב"ה באופן ד"להניח ברכה אל ביתך"¹²³.

יחלקו עתה את הפתקאות, וכל אחד יתן כמה פעמים ככה לגבי מה שנתן בשנה שעברה, ובשמחה ובטוב לבב.

והרי הקב"ה הוא "בטוח" שיקיים הבטחתו: "עשר בשביל שתתעשר"¹²⁴, כפשוטו, שלא זו בלבד שעיי"ז לא יחסר ח"ו, אלא שיתוסף עוד יותר, לכל-הפחות עשר פעמים ככה, וכל המוסיף מוסיפין לו.

כב. (ואח"כ אמר:)

"קול קורא" לכל התלמידים של תומכי תמימים: כיון שהנהלה עומדת במצב של ישוב הדעת מה עליהם לעשות — אזי תתחילו כולכם לצעוק "ופרצת", ועיי"ז תפעלו גם פריצת ההגבלות של הנהלה.

(לאחרי שהתלמידים צעקו "ופרצת", אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א שינגנו תיכף ניגון, ועמד מלוא קומתו ורקד על מקומו).

* * *

כג. בין התקנות של בעל השמחה, ישנה גם התקנה ללמוד השיעור תניא כפי שנחלק לימי השנה, לומר לאחרי התפלה בבוקר השיעור תהלים כפי שנחלק לימי החודש, וללמוד השיעור חומש כפי שנחלק לימי

(124) שבת קיט, א. וש"נ.

(122) תענית ח, ב. וש"נ.

(123) יחזקאל מד, ל.

השבוע: ביום ראשון — עד שני, ביום שני — משני עד שלישי, ביום שלישי — משלישי עד רביעי, וכן בכל ימות השבוע, כך, שביום השבת מסיימים לימוד פרשת השבוע עם פירוש רש"י.

הנני מזכיר תקנה זו לא רק לזכירה בעלמא, אלא כמדובר כמ"פ שיום זה הוא עת-סגולה להתחזק בקיום התקנה, ואלו שעד עתה לא היו נוהרים כ"כ בקיומה, מאיזו סיבה שתהי', הנה לכל-הפחות מכאן ולהבא יקיימוה בלי נדר¹²⁵.

כד. בשיעור היומי מסופר אריכות הסיפור בנוגע לבלעם — ששרי בלק ביקשו ממנו שילך עמם, ודברי תשובתו, וכל השקו"ט שביניהם. ולכאורה אינו מובן: למאי נפק"מ — אפילו בזמן ההוא, ובפרט — עכשיו?

והרי "התורה היא נצחית"¹²⁶, ולא רק בתור ספר, אלא גם בתור הוראה, שהרי התורה ענינה הוראה, ונצחיות התורה היא גם בענין ההוראה שבה, כדלקמן.

כה. מסיפור זה — שבתחילה אמר הקב"ה לבלעם "לא תלך עמם לא תאור את העם כי ברוך הוא"¹²⁷, ואח"כ אמר לו "קום לך אתם"¹²⁸ — למדים בגמרא שני ענינים:

א) "בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו"¹²⁹. . דכתיב לא תלך עמם, וכתוב קום לך אתם"¹³⁰.

ב) "חוצפה אפילו כלפי שמיא מהני, מעיקרא כתיב לא תלך עמם, ולבסוף כתיב קום לך אתם"¹³¹.

ומובן מעצמו, שיש לבחור באחד משני לימודים אלו, כי:

כאשר למדים ש"חוצפה כלפי שמיא מהני" — נמצא, שלולי זאת הרי מן השמים לא היו מוליכין אותו בדרך זו, ורק ע"י החוצפה פעל זאת למעלה בדרך הכרח ("מיט געוואלד") כביכול, ובמילא אין מקום להלימוד ש"בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו".

ואילו כאשר למדים ש"בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו"

(127) כב, יב.

(128) שם, כ.

(129) הובא בפרש"י עה"ת שם, לה.

(130) מכות י"ד, ב.

(131) סנהדרין קה, א.

(125) ראה גם שיחת י"ב תמוז תשט"ז

סכ"ט ואילך (ת"מ ח"ז ס"ע 69 ואילך). וש"נ.

(126) לשון התניא — רפ"ז. שם קו"א

סד"ה להבין פרטי ההלכות. וראה תו"מ

סה"מ סיון ע' שפא הערה 17 בשוה"ג.

— אזי לא נוגע ענין החוצפה, כי אם, שיש לו רצון חזק ללכת בדרך זו דוקא.

ושני ענינים אלו נוגעים גם בעבודת האדם, כדלקמן.

כו. כאשר יהודי מתבונן ועורך חשבון-צדק ממעמדו ומצבו, הנה לפעמים רואה שלאחרי כל העבודה, ההתבוננות וההבנה וההשגה, אזי הדרך שרוצה לילך בה היא בבחינת "תתאה גבר", היינו, שהגוף ונפש הבהמית גוברים על נפשו האלקית, מבלי הבט על כל ההבנה וההשגה וההתבוננות כו'.

הן אמת ששעות ספורות ביום הרי הוא לומד תורה ומקיים מצוות, אבל, זהו רק החלק הקטן של היום, ואילו רוב היום — הלואי יהי "כ"בינוני"... והרי אפילו אצל בינוני לא נתבטל הרע, אלא הוא "בתקפו ובגבורתו .. כתולדתו .. ואדרבה, נתחזק יותר במשך הזמן שנשתמש בו הרבה באכילה ושתי' ושאר עניני עוה"ז" (כמבואר בתניא¹³²), נוסף לכך ש"אקדמי' טעניתא"¹³³. וכיון שכן, הרי מסקנת החשבון היא — שרוב היום ורוב שנותיו בהבל ילך.

ועפ"ז, מצד מדות שע"פ טעם ודעת, הרי, הדרך שרוב רצונותיו לילך בה היא — לא הדרך הישרה, דרך המלך, מלכו של עולם, אלא הדרך הבלתי ישרה.

ואז יש חשש שתמורת הענין ש"הקב"ה עוזרו"¹³⁴ — יתנהגו עמו מלמעלה באופן שמוליכין אותו בדרך שרוצה לילך בה ח"ו.

והעצה לזה — הלימוד ש"חוצפה אפילו כלפי שמיא מהני":

מבלי הבט על כך שאין לו סיוע מלמעלה ח"ו, ומה גם שבאים המלאכים שמצד השמאל וטוענים שרצונו לילך בדרך בלתי-רצויו' — הרי הוא מתעקש מתוך חוצפה שאינו מסכים על כך, בבחינת "כל מה שיאמר לך בעה"ב עשה חוץ מצא"¹³⁵,

וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שענין המסירת נפש הוא "אזוי און ניט אנדערש", כך, שללא נפק"מ אם יש על זה טעם או לא, אומר הוא שלהחליף בענין אחר אי אפשר — כשם ש"להחליפם באומה אחרת אי אפשר"¹³⁶, כיון ש"השוכן אתם בתוך טומאותם"¹³⁷.

(135) פסחים פו, ב.

(136) רות רבה פתיחתא ג.

(137) אחרי טז, טז ובפרש"י.

(132) פי"ג.

(133) ראה זח"א קעט, ב.

(134) סוכה נב, רע"ב. וש"נ.

ונמצא, שהלימוד ש"חוצפה אפילו כלפי שמיא מהני", מבטל — בנוגע לעניננו — את הלימוד ש"בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו".

כז. ועד"ז לאירך גיסא:

כאשר ישנו דין ומשפט, אזי הסדר הוא ש"באור פני מלך חיים"¹³⁸, וכמובא בחסידות¹³⁹ המשל שאפילו נידון למות רח"ל שמוציאים אותו לגרדום, הנה כאשר פוגע במלך, אזי "באור פני מלך חיים", היינו, שמצד "אור פני מלך", מתבטל לגמרי הגזר-דין, וזוכה לחיים אמיתיים.

אמנם, מצד ענין החוצפה, טוען הצד שכנגד, שכיון שנבראת בעולם מדת הדין, צריכה להיות ההנהגה ע"פ דין, וע"פ דין — כפי שקשור עם ב"ד של מעלה וב"ד של מטה — הרי הענין ד"באור פני מלך חיים" אין לו מקום בשבעת המדות שע"פ טעם ודעת.

והמענה לזה — ע"פ הלימוד ש"בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו":

כל הרצונות שהם באופן בלתי-רצוי — הם רק כל זמן שנדמה לו שעודנו ביהדות¹⁴⁰; אבל כאשר מוליכים אותו לגרדום, ויודע שזהו מצב שנכרת ונפסק חיותו ממקורו ושרשו — אזי אפילו קל שבקלים ופחות שבישראל מוסר נפשו על קידוש השם¹⁴⁰, בידעו שזהו ענין שנוגע בפנימיות הנפש כו'.

ואז צועק שאין רצונו בהלימוד ש"חוצפה אפילו כלפי שמיא מהני", כי אם בהלימוד ש"בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו", ועכשיו, כשאינו יכול לטעות שעודנו ביהדותו — כל רצונו לחיים, ולכן דרישתו היא, שמלבד הענין ד"באור פני מלך חיים", הנה אפילו מצד מדת הדין צריך להיות ענין החיים, כיון ש"בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו".

כח. וזהו מה שלמדים מהשקו"ט שהיתה בין בלעם לשרי מואב ושרי מדין — ע"פ הוראת חז"ל¹⁴¹ "איזהו חכם הלומד מכל אדם" — שישנם שני לימודים: "חוצפה אפילו כלפי שמיא מהני", או "בדרך

(140) ראה תניא פי"ד.

(141) אבות רפ"ד.

(138) משלי טז, טו.

(139) סה"מ עת"ר ע' קח. המשך תער"ב

ח"ג ע' אישכא. ועוד.

שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו", וביכלתו של יהודי להשתמש בכל אחד מהם במקום המתאים.

ועי"ז פועלים בב' הקצוות:

אפילו בנוגע לדקדוק קל של דברי סופרים ישנו הסיוע שמלמעלה, שהרי "כל מה שאומר לך בעה"ב עשה חוץ מצא",

ואפילו אם מאיזו סיבה שתהי' מצבו ירוד ביותר ("גאָר שמאָל") — אזי פועלים הענין ד"באור פני מלך חיים", להמשיך חיים בנקודת הנפש, בעצם הנפש, ומשם יומשך ברמ"ח אברים — ע"י רמ"ח מצוות עשה, ובשס"ה גידים — ע"י שס"ה מצוות לא תעשה,

והיינו, שנעשה במעמד ומצב ד"תמים תהי' עם הוי' אלקיך"¹⁴², בשלימות בקיום מצוות עשה ושמירת מצוות לא תעשה (כמבואר בלקו"ת¹⁴³),

ועי"ז נמשכת שלימות בבריאות הגוף כפשוטו, ובבריאות כל עניניו, במזון לבוש ובית, וזוכה לשנה של בריאות והצלחה, בבני חיי ומזוני ריחא.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ג' התנועות דהבעש"ט המגיד ואדמו"ר הזקן].

* * *

כט. בהמשך להמדובר לעיל (סכ"א) בהנוגע להתנדבות עבור המוסדות הנקראים על שם בעל השמחה — יש להזכיר המדובר כמ"פ אודות דברי אדמו"ר הזקן באגה"ק¹⁴⁴ בענין גודל מעלת הזריזות בכל המצוות, ש"זריזות" דאברהם היא העומדת לעד לנו ולבנינו עד עולם, כי העקדה עצמה אינה נחשבת כ"כ לנסיון גדול לערך מעלת אברהם אבינו ע"ה .. רק שא"א ע"ה עשה זאת בזריזות נפלאה להראות שמחתו וחפצו למלאות רצון קונו ולעשות נחת רוח ליוצרו, וממנו למדו רז"ל לקיום כל המצוות בכלל, ובפרט מעשה הצדקה כו".

ל. ומזה באים לענין נוסף שלמדים מפרשת השבוע, שלכאורה אינו מובן למאי נפק"מ:

על הפסוק¹⁴⁵ "ויקם בלעם בבוקר ויחבוש את אתונו" — איתא

(144) סכ"א.

(145) כב, כא.

(142) פ' שופטים יח, ג.

(143) נצבים מה, ג.

במדרש¹⁴⁶ (והובא בפרש"י) "מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה, שחבש הוא בעצמו", ומסיים: "אמר הקב"ה, רשע, כבר קדמך אברהם אביהם, שנאמר¹⁴⁷ וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו" (שענין זה הקדים ותיקן את הרעה שהיתה יכולה להיות מצד פעולתו של בלעם). ולכאורה אינו מובן: למאי נפק"מ בימינו אלו? — ועכצ"ל, שגם מענין זה צריכה להיות הוראה בעבודת האדם, ככל שאר עניני התורה, כדלקמן.

לא. ובהקדמה:

כאשר מדת הדין מקטרגת על עבודת בני, לא עלינו ולא על כל ישראל, על ההנהגה שמחסירים לפעמים בענינים של קום ועשה או בענינים של שב ואל תעשה, הרי ההצדקה על זה היא — שזהו מפני צוק העתים, קוצר המשיג ועומק המושג.

ובמכ"ש וק"ו ממה שמצינו בגמרא במסכת עירובין¹⁴⁸ בנוגע לאמוראים: "אי אמרה לי אם קריב כותחא, לא תנאי" (אפילו ציווי עבודה קלה היתה מבטלת אותי). ועאכו"כ בימינו אלו, שלא חסרים טרדות כו', ובמילא מובנת הסיבה על העדר עבודת התפלה כו'.

וזוהי ההצדקה הכללית שמצד זה ש"מרובים צרכי עמך ודעתם קצרה"¹⁴⁹, לכן יכול להיות ענין של העדר וחסרון ברמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, ועאכו"כ בענינים שהם מדרבנן, דקדוק קל של דברי סופרים, הידור מצוה ומנהג ישראל.

ועד כדי כך, שמפני קושי הגלות נעשה מצב שהוא ע"ד "שיכורת ולא מיינ"¹⁵⁰, והרי שיכור — בשיעור ידוע — פטור מכל התורה ומכל המצוות¹⁵¹.

וכמו"כ מצינו בזהר¹⁵² ענין תמוה ביותר — שעבד פטור מן המצוות.

ובכל אופן, בפנימיות הענינים — הנה מצד החושך כפול ומכופל של הגלות, נעמד זה ש"מלמד זכות" על בני, ואומר, שבהתחשב בכך

146 במדבר פ"כ, יב (בסופו). נתבאר בתחלתו.

בלקו"ש חכ"ח ע' 157 ואילך. 150 ישעי' נא, כא.

147 יורא כב, ג. 151 ראה עירובין שם.

148 סה, א (ובפרש"י). 152 ח"ג קח, א. וראה נצו"ז שם. אג"ק

149 פיוט בתפלת נעילה וסליחות לערב ח"ה ס"ע קעב. מכתב י"ד תמוז תשי"א

ראש השנה, ע"פ ברכות כט, ב. וראה תו"א אג"ק מילואים). לקו"ש ח"ז ע' 179 ואילך.

וישלח כו, רע"ג. המשך מים רבים תרל"ו

ש"כל ישראל בני מלכים הם"¹⁵³, הנה כאשר מוציאים בן מלך מהיכל המלכות, ונוטלים ממנו בגדי המלכות ותכסיסי המלכות, שרי המלך ואפילו עבדי המלך, וזורקים אותו בין עמי-הארץ פשוטים ופחותים ביותר, בשבי' ובבית האסורים, למטה מבן השפחה אשר אחר הריחים — מהו הפלא שנטרפה בינתו, רח"ל, ונעשה בבחינת אינו בר-דעה, שפטור מן התורה והמצוות!...

והרי זוהי טענה צודקת ביותר, וטענה חזקה ביותר!

ועוד זאת:

איתא בגמרא¹⁵⁴ "אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים, ולא כחמורו של רבי פנחס בן יאיר אלא כשאר חמורים", ומבואר בזה, שאין סתירה בין ב' הלשונות ("אם כו' ואם כו'"), כי אם חילוק בענין הדורות: הי' דור שעליו אומרים ש"ראשונים בני מלאכים" והשאר היו "בני אנשים", ואילו דור האחרון הוא באופן ד"ראשונים בני אנשים", ו"אנו .. כשאר חמורים" (לא כחמורו של רפכ"י שהי' לאחר הברור).

וכיון שמדובר אודות כאלו שאינם בבחינת "בני אנשים", אלא "כחמורים" — הרי לא שייך שידרשו מהם ענינים של לימוד התורה וקיום המצוות!

ואין זה סתירה לכך שיכולים לדרוש מהקב"ה בני חיי ומזוני רויחא — כי, כשם שבאדם התחתון "אסור לו לאדם שיטעום כלום עד שיתן מאכל לבהמתו"¹⁵⁵, אף שזוהי בהמה, ולא בר-דעת, הנה עד"ז צריכה להיות הנהגת אדם העליון לגבי תחתונים שהם "כחמורים".

לב. אמנם, על זה טוען הצד שכנגד:

אם אמנם מדובר אודות "חמורים" — הי' צריך להיות אותו אופן הנהגה גם בענינים שאינם שייכים לתורה ומצוותי'.

ובנוגע לפועל — הנה כשמדובר אודות עניני הגוף ונפש הבהמית, אזי "וישכם .. בבוקר ויחבוש את חמורו", דקאי על חומר הגוף¹⁵⁶, והיינו, שהוא מושקע בצרכי הגוף ונפש הבהמית עד כדי כך ש"ביום אכלני חורב וקרח בלילה"¹⁵⁷,

(156) ראה ש"ך עה"ת עה"פ. ספרים

שהובאו ונסמנו בתורה שלמה וירא עה"פ (אות נז), ובלקו"ש חל"א ע' 19.

(157) ויצא לא, מ.

(153) שבת סז, א. וש"נ.

(154) שם קיב, ב. וראה לקו"ש חט"ו ע'

281 הערה 14. וש"נ.

(155) ברכות מ, א. וש"נ.

— תמורת זה שהיתה צריכה להיות אצלו "שנאה" לעניני העולם, מצד האהבה לעניני תורה ומצוותי, כמארוז"ל¹⁵⁸ בנוגע להר סיני, "שירדה שנאה לעכו"ם עליו" —

ואילו בנוגע לעניני תומ"צ — לא זו בלבד שאין זה באופן ש"ביום אכלני חורב וקרח בלילה", כפי שהיו יכולים וצריכים לדרוש ממנו, אלא עוד זאת, שההתעסקות בהם היא אפילו לא מעין ההתעסקות בענין הקשור עם הגוף ונפש הבהמית!

וזוהי טענת הצד שכנגד: אם אין לו כח, ואין לו דעת, ואינו יכול להתמסר ("צוטרָאָגן זיך") לענין של תורה ומצוותי — א"כ מדוע כשבא לענין של מסחר אזי יש לו כח, ויש לו דעת, וחושב שהוא החכם העולה על כולנה...

— וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בא' משיחותיו¹⁵⁹, שאם מישהו יאמר עליו שאינו מביין במסחר, אזי יהי' שונא לו, רח"ל —

ורק כשמדובר אודות לימוד התורה — אזי מודיע מעצמו ("ער שלאָגט זיך אַליין אָן") שאין ביכלתו ללמוד ענין קשה בנגלה, ועאכו"כ ענין קשה בחסידות, כיון שאינו שייך לכך...

ועל זה שואלים אותו: כיון שישנה המציאות ד"ויקם בלעם בבוקר ויחבוש את אתונו" — מדוע אין מציאות כזו בעניני תורה ומצוותי?!

ועד"ז ישנו גם בדקות דדקות, שטוענים שענין פלוני אי אפשר לתקן, וענין פלוני אין לו תקנה מצד סיבות חיצוניות.

כאשר מדובר אודות ענין שנוגע לבנו, חתנו או נכדיו — אזי יש זמן, ויש שכל, ומוותרים על הכבוד, מבלי להתחשב אם הזמינו אותו ישירות, או ששמע מפלוני שקיבל הודעה בטלפון; בידעו שזהו ענין שנוגע אליו, אזי "וישכם בבוקר ויחבוש את חמורו", ואין מניעות ועיכובים כלל;

ואילו כאשר מדובר אודות ההתעסקות בענינים הקשורים עם "ושנתם לבניך אלו התלמידים"¹⁶⁰ — אזי מתחיל לטעון שהוא "זקן ואינו לפי כבודו"; על זה אין כח, אין שכל; ענין זה לא הטילו עליו; ובנוגע לענין זה אינו יכול לפגוע בכבודו של חבירו מצד "ואהבת לרעך כמוך"¹¹⁸, וכו' וכו'.

(158) שבת פט, סע"א. ח"ז ריש ע' קכא. ח"י ריש ע' שעה.
(159) ראה סה"ש תש"א ע' 29. אג"ק שלו
(160) ואתחנן ו, ז ובספרי ופרש"י עה"פ.

לג. ועל זה אומר הקב"ה — "כבר קדמך אברהם אביהם":
 ע"פ שכל — אין על זה הסברה; אבל כיון שהקב"ה הוא "עובר
 על פשע"¹⁶¹, ככל פרטי הענינים שנימנו בי"ג מדות הרחמים — אומר
 הקב"ה שההסברה היחידה על זה היא: "כבר קדמך אברהם אביהם,
 שנאמר וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו".

והענין בזה:

אברהם אבינו, "אחד הי' אברהם"¹⁶² — הי' קודם מתן-תורה, לא
 דרשו ממנו מאומה, וכדאיתא במדרש¹⁶³ שגם "רב לא הי' לו", כביכול,
 אלא ש"זימן לו הקב"ה שתי כליותיו כמין שני רבנים והיו נובעות
 ומלמדות אותו תורה וחכמה", ואעפ"כ, ללא רבי וללא חסידות וללא כל
 הענינים, היתה הנהגתו באופן ד"וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את
 חמורו".

וענין זה המשיך אברהם בירושה לכל הבאים אחריו, ע"י ה"אהבה
 מסותרת" ש"נכלל בה גם דחילו" (כמבואר בתניא¹⁶⁴), בבחינת "מה יפה
 ירושתנו"¹⁶⁵, והרי ענין הירושה שייך לכל מי שהוא יורש, גם אם לא עשה
 "כלי" לזה ולא עשה מאומה בשביל זה, אפילו לא בבחינת "עביד נייחא
 לנפשי"¹⁶⁶, ובלשון התניא¹⁶⁷: "הון עתק שלא עמל בו"; ואעפ"כ, כיון
 שמצד רצון העליון הרי הוא ה"יורש" — אזי נותנים לו כל מה שיש
 אצל המוריש.

ואם אצל המוריש הי' הענין ד"וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את
 חמורו", אפילו ללא תורה וללא רבי — עאכו"כ שכן הוא לאחרי
 שניתוסף (מלבד התחלת "שני אלפים תורה"¹⁶⁸, גם) ענין התורה בגלוי,
 ואח"כ גם תורת החסידות, ובאופן ד"אנא נפשי כתבית יהבית"¹⁶⁹,
 שהרביים הכניסו את עצמיותם בכתבי החסידות.

ואע"פ שענין זה נמצא אצלו בפנימיות בעולם, ואילו מבחוץ אינו
 נראה בגלוי, ולעת עתה אין זה נוגע למעשה — הרי כיון שענין זה ישנו
 אצלו בפנימיות, אזי מסתכלים עליו כפי שהוא בפנימיותו, ולכן הרי הוא

166 (ראה מגילה כו, ב. גיטין נ, ב. ב"מ

טז, א. ב"ב קנו, א.

167 (פל"ג (מב, רע"ב).

168 (ע"ז ט, א.

169 (שבת קה, א (לגירסת הע"י).

161 מיכה ז, יח.

162 יחזקאל לג, כד.

163 ב"ר פס"א, א.

164 רפי"ח. רפכ"ה.

165 נוסח התפלה (לפני תפלת השחר).

זוכה בדין, כיון שהענין ד"וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו" שיש בו בפנימיות, קדם לפני הענין ד"ויקם בלעם בבוקר ויחבוש את אתונו".

לד. ועי"ז פועלים בנוגע לכל הענינים שבברכת בלעם — שלא יהיו כפי ש"הי בלבו" של בלעם, אלא כפי מחשבתו של הקב"ה (ע"ד "משביעין אותך כו' על דעת בית-דין"¹⁷⁰), כמו בענין "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל"¹⁷¹, כדאיתא בגמרא במסכת סנהדרין¹⁷² ש"כולם חזרו כו' (כמו שהיתה כוונתו מתחילה) חוץ מבתי כנסיות ובתי מדרשות" (שלא יפסקו מישראל לעולם).

והיינו, שיהי' הענין ד"יגדיל תורה ויאדיר"¹⁷³, נגלה וחסידות, באופן ד"יפוצו מעינותיך" עד שיומשך גם ב"חוצה".

ובחסד וברחמים יבואו לידי הכרה ("כאפן זיך") שישנו ה"חלק היפה" — שיכולים להתנהג באופן ד"וישכם בבוקר ויחבוש את חמורו" כפי שהי' אצל אברהם אבינו,

ועי"ז יקויים מ"ש "הרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים"¹⁷⁴, ולאחרי כן גם "כעפר הארץ"¹⁷⁵,

ועד שיפעלו הענין ד"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה", גם כפשוטו — בענינים הגשמיים, שיהיו בני חיי ומזוני רויחי בכל השייך לו ולחלקו בעולם, ועי"ז — בכל העולם כולו.

* * *

לה. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר בנוגע להמאסר, שבשולחן הכתיבה בחדרו, ב"קאבינעט", ששם קיבל אנשים ל"יחידות" וכתב מכתבים כו', הי' לו מן המוכן מדור שלם של ריבוי מכתבים ו"כתבים" בעלי תוכן שלא הי' בו חשש, והכוונה בזה היתה שכאשר יבואו לערוך חיפוש ("אָביסקע"), הנה אותם מכתבים ספורים שיש לחשוש מהם, יהיו נבלעים ומעורבבים בתוך כמות גדולה של ענינים שהצד שכנגד לא יוכל להשתמש בהם.

וכך הוה:

כאשר באו לערוך החיפוש בלילה שבין יום שלישי ליום רביעי¹⁷⁶,

174) וירא כב, יז.

175) ויצא כח, יד. במדב"ר פ"ב, יב

(הובא בתחלת המאמר).

176) ראה סה"ש תרפ"ז ע' 179. וש"נ.

170) נדרים כה, רע"א. וש"נ.

171) פרשתנו כד, ה.

172) קה, סע"ב (ובפרש"י).

173) ישעי' מב, כא.

ורצו לערוך חיפוש גם בחדר הכתיבה, באמרם, שרצונם לחפש גם בהמגירות — הוציא הרבי מהמגירות מכתבים אלו והניחם על השולחן, כך, שאותם ענינים ספורים שהיו צריכים לחשוש מהם, יהיו מונחים בין כל שאר ריבוי הענינים. ואכן, בהחיפוש שנערך בבית, לא מצאו ענינים שהיו יכולים להיטפל אליהם, כיון שהיו שם המון כתבים שלא הי' בהם תוכן המעניין עבורם.

ובכן: זהו סתם סיפור מענינא דיומא;

אמנם, מצינו שמעניני קדושה יכולה להיות יניקה לקליפת נוגה, ומקליפת נוגה למטה יותר,

— ע"ד מ"ש בגמרא "אוי לי מיוצרי ואוי לי מיצרי"¹⁷⁷, "אמר רבן יוחנן בן זכאי אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר (אם אומר, שמא ילמדו הרמאין, ואם לא אומר, שמא יאמרו הרמאין אין תלמידי חכמים בקיאין במעשה ידינו)"¹⁷⁸ —

הנה עד"ז הוא גם בהענין דלקמן.

לו. ישנו עתה רעש אודות ענין מסויים שכולם עוסקים בו בלהט — ההפגנה¹⁷⁹ שאודותה דנים בכל העיתונים, ומדובר בפי כל אחד ואחת, ואפילו נערים ידברו בזה, ועד כדי כך, שגם אלו שצריכים להתעסק בלימוד התורה וקיום המצוות, חושבים, שאין דבר חשוב יותר מאשר ענין זה, שהרי זה נוגע לא רק לכלל ישראל, אלא לקדושת שמו יתברך, כביכול, ולכן, מותר לו לבטל עצמו ולבטל גם אחרים מלימוד התורה וקיום המצוות, כיון שבכך מצילים כבוד שמו יתברך, וכבוד עם ישראל!...

ובינתיים, הנה מרוב הרעש, "נקברה" נקודת הענין בתוך המון ענינים שהם טפל דטפל בערך לנקודת הענין, ועד ששכחו על מה מתנהל הסכסוך — ע"ד סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר הנ"ל.

אינני מחוייב לחזור את כל פרטי הענינים, שמסתמא קרא אותם כל אחד, ולא רק פעם אחת, אלא כמה פעמים [(כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף ע"ד הצחות): ע"ד המבואר במדרש¹⁸⁰ שקודם שאומרים ענין

וכמה עיתונים הרעישו על זה, בתואנה שאין לפרסם הדבר לעיני הגויים מחשש "חילול השם" (המו"2).
(180) שמו"ר פ"מ, א.

(177) ברכות סא, א.

(178) ב"ב פט, ב.

(179) באותה תקופה נערכה הפגנה

בארצות-הברית בעד חופש הדת בארץ-הקודש,

בציבור צריך לאומרו בינו לבין עצמו ג' וד' פעמים, ומסתמא עוד יותר מזה — "בהידור", וגם על חשבון לימוד התורה וקיום המצוות... ובמילא, הדבר ידוע לכל, ובפרט ל"כולי עלמא" — אלו שנמצאים ב"עולם", מלשון העלם והסתר.

ולפלא — שהנושא שאודותיו מתפללים הוא — האם הסגנון של כתב־האשמה נכתב ע"פ כללי הדקדוק אם לאו, והאם הגישו אותו לבית־המשפט ע"י דואר רגיל עם "בול" שהודבק כראוי, או שהדביקו את ה"בול" בצורה הפוכה, כך, שזוהי פגיעה בכבודו של ה"פרעזידענט" שדמות דיוקנו (שע"ג הכול) מונחת כשראשו כלפי מטה ("דער פרעזידענט ליגט מיטן קאָפּ אַראָפּ"...), ובמילא, לא רוצים לקרוא את המכתב עצמו!

— כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם שבליובאוויטש הי' יהודי בטלן גדול, שכאשר הי' רואה שוטר, הי' בורח. שאלו אותו: יהודי כמותך שיושב כל היום ולומד ומתפלל ועורך תיקון חצות וכו' — מה לו להתיירא משוטר? והשיב, שלפני משך זמן שלח מכתב לקרוב, ואת ה"בול" שעליו התנוססה דמות דיוקנו של הקיסר ניקאָלאַי (כפי שהי' נהוג ברוסיה), הדביק בטעות כשראשו כלפי מטה, ולא עמד על טעותו עד לאחרי שזרק את המכתב לתיבת הדואר. ובודאי — המשך בדבריו — הבחין בכך הפקיד שהוציא את המכתב מתיבת הדואר, וידע מיהו שולח המכתב, שביזה את המלך ("אימפּעראַטאָר") של המדינה בהניחו אותו כשראשו כלפי מטה. ולכן, בראותו שוטר, בא כח של ניקאָלאַי — בורח ממנו, כדי שלא יתפוס אותו בגלל המרידה במלכות...

הסכסוך מתבטא בכך שמאשימים את פלוני בענין מסויים שהוא נגד אנושיות, או נגד התורה או נגד הצדק. אלא מאי, השאלה היא אם נכתב הדבר באנגלית רהוטה או באידיש רהוטה; אם נמסר הדבר לפקיד הממונה על כך, או שהשאירו ברחוב וגם "זר" קרא זאת. ובגלל זה שכחו לגמרי על נקודת הדבר — שקודם־כל צריכים לברר בנוגע ל"אשמה" עצמה.

וממה־נפשך: אם האשמה היא שקר — הרי העלילה שבדבר היא חטא ועון גדול יותר שלא בערך לגבי הדבקות ה"בול" כשראשו של ניקאָלאַי כלפי מטה, או אי־מסירת כתב־האשמה לידי הפקיד המתאים; ואם האשמה היא אמת — במה נחשבת מסירת כתב האשמה למשרד שאינו מתאים ופירסום הדבר שלא בדרי דאונא, לגבי הענין עצמו, שנוגע לכמה וכמה, והרבה יותר מאשר ענין של כבוד בעלמא.

ותמורת זה שישבו ויחשבו וידרשו תשובה ברורה במלה אחת: הן או לאו — כותבים ומדפיסים לרוב, ובלשון ה"אקדמות": "גויל אילו רקיעי, קני כל חורשתא, דיו אילו ימי כו", לא הי' מספיק כדי שכל אחד יוכל לשפוך את מר-לבו על כך שהאשמה נמסרה שלא למשרד המתאים, ובאיזו מדה צריכים לקנוס את אלו שעשו זאת; ואילו בנוגע לעצם הענין, אם הדבר הוא אמת או לא — אין פוצה פה ומצפצף!

ויתכן שעושים זאת במכוון — כהעצה שנהג בה כ"ק מו"ח אדמו"ר כנ"ל — לדלל ולמהול ("פאָרוואַסערן") את הדבר באמצעות כמה ניירות וכתבים כדי שלא ימצאו את נקודת הדבר.

אמנם, למה לחשוך ביהודי? — יש להעמיד יהודי בחזקת כשרות. ובכל אופן, היתה זו "מצוה גדולה" אילו היו מפסיקים לשפוך דיו בחנם, ולקלקל את הנייר,

— פעם בא איזה מחבר לבקש הסכמה על חיבורו, וכתב הרב המסכים, שמגיע למחבר "יישר-כח" על כך ש"החזיר עטרה ליושנה". וכאשר הגיע המחבר הנ"ל לעיר אחרת, ונוכחו לדעת שהוא "עם-הארץ" גדול — שאלו את הרב: היתכן לכתוב עליו ש"החזיר עטרה ליושנה"? — והשיב הרב: נייר — נעשה מסמרטוטים, ואילו ב"חיבור" הנ"ל החזיר המחבר עטרה ליושנה...

ועד"ז בנדו"ד: די לאבד דיו ללא תועלת, ולהחזיר עטרה ליושנה בהפיכת נייר לסמרטוטים...

ותמורת זה — יתאספו שלשה מישראל, או שנים מישראל (דאף שלכתחילה אין זה ב"ד כשר, מ"מ, מהני בדיעבד¹⁸¹), ויבררו לכל לראש אם האשמה היא אמת או שקר. ולאחרי שיבררו עיקר הדבר, אזי יתחילו לחשוב אם כתב האשמה נמסר להמקום הראוי אם לאו, ומהו העונש על פעולה כזו באם יש בה משום חטא ופגיעה בכבודו של בשר-ודם או בכבודו של הקב"ה.

לז. האמור לעיל הוא ענין פשוט ביותר; לא חדשתי סברא שהיתה "נעלמה מעיני כל חי"¹⁸², אלא זוהי סברא פשוטה ביותר,

אלא, שכל אחד ואחד מתיירא ביותר לומר איזה דבר — אם לא ראה עדיין שני עיתונים שכותבים ברוח זה, שכן, אמירה כזו משמעותה הליכה כנגד רוח הבריות, ומה לו ולצרה הזאת...

182) לשון הכתוב — איוב כח, כא.

181) ראה כתובות כב, א. וש"נ.

ואם הוא בר-אוריאן ובן-תורה, אזי מוסיף ואומר: מצינו רבי חנינא בן דוסא שהי' "מלומד בנסים"¹⁸³, כך, שבודאי לא הי' צריך להתירא מפני בשר ודם, ואעפ"כ אמר "כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו"¹⁸⁴, ולכן, רצונו שהי' "רוח הבריות (כפי שמפרש רבינו הזקן בתניא¹⁸⁵ התואר "בריות"...) נוחה הימנו", ובמילא, בראותו ששני עיתונים כותבים כך, אזי חותם גם את שמו על נייר זה, ומוסיף בביאור הענין כי המליצה הטובה עליו באופן שעולה עד לרקייע השביעי!...

ובכן: כיון שכבר נפרץ הגדר — הרי זה יושר גדול שיפעלו אצל אלו השייכים לדבר שיפסקו לפי שעה את ה"פלפולים" אודות אופן הגשת כתב האשמה, ויתעסקו עם נקודות האשמה כשלעצמה — לברר אם מדובר אודות ענינים שיש בהם ממש או ענינים שאין בהם ממש.

ולאחרי כן, אם ישאר זמן — אזי יעברו גם לשאלה הבאה, מתוך מנוחת הנפש, ובעזה"י גם מתוך מנוחת הגוף, (כ"ק אדמו"ר שליט"א המשך בכת-שחוק): שכן, לפי השמועות, מי שלא יתאים את עצמו ל"רוח הבריות", עלול הדבר לפגוע גם בעניני הגוף כפשוטם!...

לח. הסיבה למצב זה היא בגלל ענין חמור יותר — ובהקדמה: איתא בהלכות דיינים¹⁸⁶ "צריך שיהיו כל היושבים בב"ד תלמידי חכמים וראויים, ואסור לאדם חכם שישב בדין עד שידע עם מי יושב, שמא ישב עם אנשים שאינם הגונים כו".

ובסמ"ע¹⁸⁷ מוסיף: "לא תשב אצל הקהל בשום דין, ידיעת שפסקי הבעלי-בתים ופסקי הלומדים הם שני הפכים", ובדברי התיבנות¹⁸⁸ הלשון הוא ש"פסקי בעלי-בתים ופסקי ד"ת הם שני הפכים", והיינו, שפסקי בעלי-בתים הם לא רק היפך "פסקי הלומדים", אלא גם היפך "פסקי ד"ת"; לא רק היפך דברי הרב, אלא היפך מ"ש בתורה בבירור.

וכיון שזוהי הוספה על מ"ש בשו"ע אודות "אנשים שאינם הגונים" — הרי משמעות הדברים שמדובר אודות "אנשים הגונים".

כלומר: לא מדובר אודות כאלו שאינם מודים בתורה ומצוותי', שהרי "ברשיעי לא עסקינן"¹⁸⁹, ולא מדובר אודות כאלו שאינם שייכים

(183) ראה תענית כד, סע"ב ואילך.

(187) שם סק"ג.

(184) אבות פ"ג מ"י.

(188) שם סק"ח.

(185) פל"ב.

(189) ראה יומא ו, א. וש"נ.

(186) שו"ע חו"מ ס"ג ס"ד.

לענין של שכל והבנה, שהרי "לא בשופטני עסקינן"¹⁹⁰; מדובר אודות בעל-הבית ששייך להבנה והשגה, לומד תורה ומקיים מצוות, ואעפ"כ, כיון שד' אמותיו אינם ד' אמות של תורה ותפלה כי אם ד' אמות של עולם, הנה מצד זה שנמצא בעולם, לא יתכן שלא ידבק בו מ"הנחות העולם"... ולכן, הן אמת שלא יעשה דבר כל זמן שלא ימצא "רב" שיתיר לו לעשות דבר זה, אבל, הוא לא מחוייב להקפיד אם הוא אכן רב כדבעי, או כפי שאמר גם הצד שכנגד: "יש¹⁹¹ לי רב"... כך, שעלול הוא לעשות את הכל... כאשר ימצא על זה "מקור בתורה"...

ועל זה אומרים, ש"בעל-הבית" צריך לידע מהו הענין שלו, ומהו ענינו של ה"רב":

ענינו של הרב — להיות בד' אמות של תורה ותפלה, ולהיות "מורה דרך", היינו, לילך לפני הבעלי-בתים, ולהורות להם את הדרך ילכו בה (ולא להיפך — להקשיב לדרישות של הבעלי-בתים ולרוץ אחריהם). ואילו בעל-הבית — צריך לדעת שישנו כהן גדול שעליו נאמר¹⁹² "הכהן הגדול מאחיו", "גדלהו משל אחיו"¹⁹³:

על כל בני נאמר¹⁹⁴ "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", היינו, שכל יהודי הוא בבחינת "כהן"¹⁹⁵, שענינו הוא שהובדל מעניני העולם לעבוד את ה' לשרתו כו' (כמ"ש הרמב"ם¹⁹⁶); אבל אעפ"כ, בענין ה"שירות" גופא ישנם כמה אופנים: ישנו שירות מחוץ להר הבית, שירות בעזרה, לפנים מן העזרה, באולם ובהיכל, ועד להשירות בקדש הקדשים. ובין הכהנים גופא נאמר¹⁹⁷ "ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים", היינו, שישנו כהן גדול שהובדל מכל שאר הכהנים.

והדין הוא ש"כהן גדול צריך שיהי' גדול מכל אחיו הכהנים .. בכח בעושר כו'", ו"אם אין לו ממון, כל אחיו הכהנים נותנין לו משלהן"¹⁹⁸ — "גדלהו משל אחיו" דוקא.

ועד"ז בנוגע לרב ובעלי-בתים:

כאשר רואים שהרב אין לו כח כו' — צריכים הבעלי-בתים ליתן לו כח ועושר,

(190) ראה ב"ק פה, א. ב"מ מ, א. ב"ב ז, (194) יתרו יט, ו.
 א. ועוד. (195) ראה אגדת בראשית פע"ט [פ].
 (191) וישלח לג, ט. (196) סוף הל' שמיטה ויובל.
 (192) אמור כא, יו"ד. (197) דברי הימים-א כג, יג.
 (193) יומא יח, א. וש"נ. (198) רמב"ם הל' כלי המקדש רפ"ה.

ועליהם לדעת, שאע"פ שהעשירות של הרב היא מהבעלי-בתים, הנה הרב הוא ה"כהן גדול", והבעלי-בתים הם "ממלכת כהנים וגוי קדוש", וכאשר כהן הדייט דוחק את עצמו לקדש הקדשים, הרי זה בדוגמת זר שדוחק את עצמו לקודש, שאין זה מקומו, ובמילא, הפסק שלו הוא לא רק היפך "פסקי הלומדים", אלא גם היפך "פסקי ד"ת", וכל זה — לא בגלל שהבעל-הבית אינו כהן, אלא בגלל שבשביל "קדש הקדשים" יש צורך ב"כהן גדול", ולא רק כהן סתם, ו"כהן גדול" זה — הרב — צריך לקבל חיזוק ועידוד בעניניו מהבעלי-בתים עצמם, שזהו הדיוק "גדלהו משל אחיו" דוקא.

לט. פעם הי' (או שהוצרך להיות...) הסדר, שבעל-הבית הי' בא אל הרב ומספר לו השאלה, ושואל: מהו הפסק-דין.

ולאחרי כן, בעקבתא דמשיחא, שנתרחבה הדעת... ("מ'איז געוואָרן ברייטער אין דער דעה") — נעשה הבעל-הבית "סאַם סאַפּאָזשניק"¹⁹⁹... כך, שבד בבד עם הצגת השאלה, אומר להרב, שידע שיש בפוסקים דעה כזו ודעה כזו, ועליו לעיין בסימן פלוני וכו'; ופנייתו אל הרב היא — לא בגלל שחסרה אצלו "לומדות", אלא, ע"ד שמצינו בנגעים שאמירת "טמא" או "טהור" צריכה להיות ע"י כהן דוקא²⁰⁰, וכמו"כ צריך להיות פסק-דין ע"י מי שיש לו סמיכה...

וכאשר נעשה קרוב יותר לביאת המשיח, שאז צריכה להיות הוספה בהסימנים של עקבתא דמשיחא... — אזי מביאים את השאלה אל הרב, ומוסיפים גם כיצד צריך להיות הפס"ד, ומיד מתרים בו [(כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר בבת-שחוק): בן-נח אינו צריך התראה, אבל איש ישראל צריך התראה²⁰¹ — אזי מתרים בו]: אם תפסוק בהתאם להפס"ד שלי — הנך הרב שלי, ואם לאו — הרי תוך זמן מסויים נגמר ה"חווזה" ("קאָנטראַקט") שלך, ובהיותי איש טוב וחסד... אשחרר אותך קודם הזמן בתוספת מספר דולרים, ולך לשלום, ואני אמצא לי רב שהוא כרצוני!

מניין באה תנועה כזו? — מהתנועה הקודמת, שהיא בבחינת "פּוטר מים ראשית מדון"²⁰²:

201) סנהדרין נו, רע"ב. וראה אנציק' תלמודית ערך התראה (כרך יא ע' רצא ואילך). וש"נ.

202) משלי יז, יד. וראה קידושין מ, סע"ב. וש"נ.

199) = הוא בעצמו סנדלר (ראה תו"מ ח"ט ע' 52. וש"נ), כלומר, הוא בעה"ב לעצמו (החז"ל).

200) משנה נגעים רפ"ג. תוספתא שם פ"א, יו"ד. רמב"ם הל' טומאת צרעת פ"ט ה"ב-ג. נתבאר בלקו"ש חכ"ז ע' 88 ואילך. וש"נ.

כאשר מאפשרים ל"בעלי-בתים" לישב בקדש הקדשים ומתייעצים עמהם כיצד צריך לפסוק את הדין — הנה כתוצאה מזה נעשים "פסקי בעלי-בתים", שהם היפך "פסקי הלומדים", ובמילא גם היפך "פסקי ד"ת", ומזה באים אח"כ למעמד ומצב שהבעלי-בתים נעשים היושבים בראש, והרבנים נעשים ה"שמשים" שלהם...

— כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁰³ בהיותו לפני כמה שנים ב"עיר קשה", שעורר את הרבנים על היותם נתונים תחת השעבוד של נשיאי הקהילות (ה"פרעזידענטן"), בהזהירו אותם שזהו הירוס בכל עניני הרבנות —

כפי שמצינו בכמה ענינים, שכאשר פותחים "כחודה של מחט" — הנה בתחילה הרי הוא "הלך", ואח"כ נעשה "אורח", ואח"כ נעשה "בעל הבית"²⁰⁴, ועד שזורק את הרב לפרוזדור של בית הכנסת ("פאָליש"), ונעשה בעצמו המנהיג של כל שאר הבעלי-בתים יחד עם הרב וכל הענינים שמסביבם.

מ. וכן הוא בנוגע להענין המדובר לעיל:

לכל לראש היו צריכים לחשוב אודות נקודת הענין עצמו,

אבל, היו כאלו שלא מצאה חן בעיניהם העובדה שרב פלוני אומר באופן כך ורב פלוני אומר באופן אחר, ולכן, התיישבו בדעתם והחליטו ליטול את ה"מושכות" לידיהם... ולהעמיד "אולטימטום" בפני הרבנים:

אם רצונך להיות מעורב עם הבריות, להזדהות עם עמדת העיתונים — יכול אתה לישב ב"מזרח", ויתנו לך "שלישי", ותקבל את ה"טשעק" בראשון ובחמש-עשרה לחודש; אבל אם אין רצונך להיות מעורב עם הבריות — אזי הכבד ושב במקומך, ולכל היותר ישלחו לך — בתורת חסד חנם — מה שמגיע לך, ה"בונוסים" וכיו"ב, אבל, אין לנו צורך במנהיגים כמותך, שרצונך להנהיג אותנו; אנו מעדיפים להנהיג אותך!... וזוהי ההוספה להנקודה האמורה שלכל לראש צריכים לחשוב אודות נקודת הענין עצמו:

כדי שבירור הענין יהי' ע"פ תורה — שאז הרי זה גם ע"פ שכל, שהרי התורה "היא חכמתכם ובינתכם"⁵⁹ — צריך להסביר לבעלי-בתים, שהם אמנם "ממלכת כהנים וגוי קדוש", אבל אעפ"כ, ישנו "כהן גדול"

203) בשנת תר"צ — ראה אג"ק שלו (204) סוכה נב, ב. ח"ב ע' רנ. סה"ש תשי"ג ע' 147.

שנכנס לקדשי קדשים, ואילו הם — אין מקומם שם, כך, שאין להם להתערב בתחומם של הרבנים להורות פסקי דיני התורה.

ויתירה מזה יש לדרוש מהם — "גדלהו משל אחיו":

גם אם ישנם רבנים שהם חלשים, ומצד עצמם אין להם את ה"עשירות" בתוקף הדעת הדרושה לומר פסק התורה ללא פשרות — צריכים הבעלי-בתים ליתן להם חיזוק ותוקף; להושיב את הרב במקומו, ולומר לו: משול בנו! ואז יהי הפסק-דין באופן הראוי.

מא. ובענין זה יכולים ללמוד גם מאלו שעליהם אמרו חז"ל²⁰⁵ "אע"פ שחטא ישראל הוא" — כידוע פתגם הבעש"ט²⁰⁶ בנוגע לדברי המשנה¹⁴¹ "איזהו חכם הלומד מכל אדם" — ובנדו"ד, יהודים שנקראים בשם "רפורמים" ו"קונסרבטיבים", אשר, למרות שידוע הפס"ד שלהם ע"פ דברי הרמב"ם²⁰⁷, הרי גם אודותם נאמר "איזהו חכם הלומד מכל אדם", וברצוני לעורר עתה אודות ג' נקודות שיש ללמוד מהם:

ענין הא' — שאצלם לא מדברים בשעת קריאת התורה וחזרת הש"ץ. — (כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בכת-שחוק): יתכן שהסיבה לכך היא מפני שגם לפני"ז ולאח"ז אינם מדברים; לא הייתי בבית-הכנסת שלהם, ויתכן שכך מנהגם. אבל בכל אופן, בנוגע להנהגתם שאינם מדברים במחצית השעה של קריאת התורה וחזרת הש"ץ — דבר נכון שינהיגו כן בכל הבתי-הכנסות שיד ישראל תקיפה... שלא ידברו בזמנים אלו.

ענין הב' — שנתקבלה אצלם החלטה בנוגע לגיוס כספים עבור בתי-הכנסות ובתי-המדרשות, שאפילו כאשר יש גרעון כספי ("דעפיציט"), יש להתחשב בכבוד התורה וכבוד בית-הכנסת, ולא לערוך שם משחקי "בינגו"²⁰⁸, "פינג-פאנג", משחקי קלפים, וכיו"ב בשאר ענינים שהם נגד כבוד בית-הכנסת. ודבר נכון הוא לאמץ גם מנהגם זה.

וענין הג' העולה על כולנה — שלאחרונה נעשתה אצלם תנועה להעמיד את הרב בראש ובראשונה, במצב של כבוד, כך, שבכל הענינים הנוגעים לד' אמות שלו ע"פ שו"ע, אין לבעלי-בתים להתערב, וכל אשר ימרה את פיו, אין לו חלק ונחלה בהנהלת בית-הכנסת ובענינים הנוגעים להנהגת הקהל.

(207) הלי תשובה פ"ג ה"ח.

(208) ראה גם אג"ק חכ"ג ריש ע' שלב.

(205) סנהדרין מד, רע"א.

(206) ראה כתר שם טוב סש"ג, ובהוספות

(בהוצאת תשנ"ט) סק"ד ואילך. וש"נ.

והי' זה יושר גדול, להסביר לבעלי-בתים הכשרים, שאודותם נאמרו דברי הסמ"ע הנ"ל (סל"ח) — שמהם נדרש הענין ד"גדלהו משל אחיו", לעשות כל הדרוש עבור החזקת בית-הכנסת ובית-המדרש; אבל, בענינים הקשורים עם פסקי השולחן-ערוך — הנה גם אם הוא למדן גדול ביותר, מותר לו לכל היותר להראות בקיאות ולומר לרב באיזה סימנים מדובר ענין זה, אבל תו לא מידי! לא להדפיס חוות-דעתו כיצד צריך להיות הפסק-דין, ועאכו"כ שלא לכתוב שהוא דורש שיפסקו הדין באופן כך וכך, בגלל ש"הוא אמר (כיצד צריך לפסוק הדין) ויהי" ... שהרי "הנחה" זו היא היפך הלכות דינים שבשו"ע, שזהו חלק מכל השולחן ערוך, חידושו של תלמיד ותיק שניתן למשה מסיני²⁰⁹.

וכאשר תהי' ההנהגה ד"גדלהו משל אחיו" — אזי יהי' הרב מנהיג כדבעי, להוליך את הבעלי-בתים בדרך התורה והמצוה, ואז יקויים מ"ש²¹⁰ "ונתתי גשמיכם בעתם", שעניניהם הגשמיים של הבעלי-בתים יהיו כדבעי.

וכך מתנהל "בית-הכנסת" כדבעי — שיש בו רב דתי, שמש דתי, ובעלי-בתים דתיים, אשר, ההתחלה והיסוד העיקר והשורש של דת הוא הענין של קבלת-עול, שזהו היפך ההנהגה ד"יעוז בהוותו"²¹¹, לומר דעה להרב, ולהעומד על גביו — שממנו קיבל הסמיכה, ולמעלה בקודש.

מב. וזהו גם הלימוד שלמדים ממ"ש בפרשת השבוע — "הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב"²¹²:

בהנהגות העולם ישנם חוקים שצריכים להתנהג ע"פ דעת הרוב ("מאָדזשאַריטי רולס"), וא"כ, כאשר הבעלי-בתים פוסקים באופן מסויים, ויש להם את הרוב, אזי מוכרחים המנהיגים לעשות כמותם.

אבל אנו — כדברי משה רבינו — "אנו אין לנו אלא ה' אחד .. תורה אחת .. וכהן גדול אחד"²¹³,

ישנו ה"שולחן ערוך" שממנו יכולים ללמוד ולהסיק פסק-דין רק אלו שנמצאים בד' אמות של תורה ותפלה, ואינם מונחים בענינים שהם בד' אמות של עולם (אפילו עולם כפי שהוא בכשרות ע"פ השו"ע), ולא בעלי-בתים,

209) ראה לקו"ש חיי"ט ע' 252. וש"נ. 14.

210) בחוקותיו, ד. 212) כג, ט.

211) תהלים נב, ט. וראה סה"ש תש"ב ע' 213) פרש"י קרח טז, ו.

והיינו, שבעלי-בתים צריכים לעסוק בעיקר בקו של גמילות-חסדים, והתעסקותם בתורה ועבודה היא בהוספה לזה, ואילו תפקידו של רב ומנהיג הוא — לעסוק בעניני תורה ועבודה, וכהוספה לזה גם בגמילות חסדים.

וכאשר כל אחד ממלא עבודתו בקודש, ולא באופן שה"שוער" עושה עבודתו של "משורר", או להיפך, שה"משורר" עושה עבודתו של ה"שוער"²¹⁴ — אזי עיר על תלה תקום, ובאופן כזה הוא הקיום והיסוד של קהילה קדישא בישראל, בית-כנסת או כמה בתי-כנסיות או עיר שלימה, שהנהגתה בדרך התורה והמסורה, ואז נקראת "קהילת קודש" ו"ממלכת כהנים וגוי קדוש".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון מהצמח-צדק].

* * *

מג. נזכר לעיל (סמ"א) פתגם הבעש"ט (שהובא בארוכה בזכרונות של כ"ק מו"ח אדמו"ר²¹⁵) על מאמר המשנה "איזהו חכם הלומד מכל אדם", שיכולים למצוא וללמוד ענינים טובים "מכל אדם", ובפרט מאלו שעליהם נאמר²¹⁶ "אתם קרויים אדם", וכאמור, ש"אע"פ שחטא ישראל הוא", שלכן גם עליו נאמר²¹⁷ "ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם".

וכן הוא גם בנוגע להנהגה במדינה זו, ובפרט אצל אלו שנמצאים בצד שמאל — שהנשים יש להם דעה גדולה.

ובהקדמה — שענין זה הוא בבחינת "נבא ולא ידע מה נבא", שהרי איתא בכתבי האריז"ל²¹⁸ שהדור דעקבתא דמשיחא הוא גלגול של דור המדבר, וכיון שבדור המדבר לא השתתפו הנשים במעשה העגל כמו האנשים, לכן זכו בדור דעקבתא דמשיחא לפעול מה שרצונן באמת.

ולכן רואים בפועל במדינה זו, שכמה ענינים ציבוריים מנוהלים בגלוי ע"י נשים, ואפילו הענינים שמנוהלים בגלוי ע"י אנשים, הרי, כאשר הבעל בא הביתה ומקבל מאשתו על הראש... ("אָדער ער כאַפּט קאַלט אָדער ער כאַפּט וואַרעם"), אזי למחרת מתנהג כפי הוראת אשתו ש"כגופו דמיא"²¹⁹.

(214) ערכין יא, ב. רמב"ם הל' כלי
 (215) ספר הזכרונות ח"א ע' 344.
 (216) יבמות סא, רע"א.
 (217) יחזקאל לד, לא.
 (218) ל"ת וסה"ל שמות ג, ד. שער הגלגולים הקדמה כ.
 (219) ברכות כד, א. וש"נ.

ועד"ז בנוגע להמדובר שצריכים לפעול הענין ד"גדלהו משל אחיו" — אם לא יספיק על זה הקבלת-עול של האנשים, הבעלי-בתים, יצטרכו לערב את הנשים, שהן יורו לבעליהן כיצד עליהם להתנהג.

ומה גם שהנשים מהדרות במצוות יותר מאנשים, כפי שמצינו בגמרא²²⁰ לענין ערב יום הכיפורים. ועד"ז מצינו בכללות הענין דקבלת התורה ובנין המשכן והמקדש, שהנשים קדמו לאנשים²²¹, ועד"ז בכל הקשור לד' אמות של חסידות.

מד. מאמר המוסגר:

משמעות הלשון "ד' אמות" אינה להגביל את הענין, כי אם, ע"ד לשון חז"ל⁸⁹ "משחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה", ובהתאם לכך "מסתפקים" ב"ד' אמות" שיש בהם די בשביל הקב"ה, שזהו העולם ומלואו.

וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר²²² מיד בבואו לבית-האסורים ("שפאָלערקע"), במענה לשאלה האם הוא יודע היכן הוא נמצא,

— הסדר הוא שצריכים לשאול את האסיר מה שמו, וכו' וכו'. ומיד בתחילה התנהג כ"ק מו"ח אדמו"ר בתוקף: לכל לראש — דיבר באידית, ולא בשפת המדינה, אע"פ שידע לדבר גם רוסית. כאשר שאלוהו במה התעסקותו? השיב, שמתעסק בלימוד והפצת תורה ומצוות. וכאשר שאלוהו למספר שנותיו? חישוב את מספר השנים מאז רבינו הזקן... ועלה החשבון ליותר ממאה וחמשים שנה... ובאופן כזה היו כל תשובותיו, כאילו ה' יושב בחדרו ומתועד, ללא כל הגבלות... —

השיב, שיודע ש"לה' הארץ ומלואה"²²³, אבל, נמצא הוא במקום שיש ספק אם מותר לומר ברכה כו'.

וכיון ש"לה' הארץ ומלואה" — הרי ד' אמותיו של הקב"ה הם העולם ומלואו, מבלי הבט על החילוקים שבו, ובלשון הכתוב²²⁴ "אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך", אלא, שיש לעשות מהעולם כולו ד' אמות, שכל אחת מכוונת לאות אחת משם הוי' (כידוע שמספר

221 ראה שיחת י"ב תמוז דאשתקד סל"ג (תו"מ ח"כ ע' 134). וש"נ.

222 ראה גם תו"מ ח"ח ע' 144. וש"נ.

223 תהלים כד, א.

224 תהלים קלט, ח.

220 ראה שבת קמח, ב (וש"נ): "קא חזינן להו (לנשים) דקאכלי ושתו (בערב יוהכ"פ) עד שתחשך" והיינו לפי שמהדרות במצות אכילה ושתי' בערב יוהכ"פ (ראה גם תורה תמימה עה"פ אמור כג, לב (אות צו)).

ד' אמות מכוון לד' אותיות שם הוי"ה²²⁵), שיש בו שני הפכים: הוי' — לשון מהוה, והוי' — מלשון הי' הוה ויהי' כאחד²²⁶, שזהו"ע שלמעלה מהטבע לגמרי.

מה. ובנוגע לעניננו:

כיון שנמצאים אנו בדור שבו יש לנשים הרבה לומר והרבה לעשות, הנה כאשר ינצלו את הכח וההשפעה שיש להן, אזי יעקרו מן השורש את כללות הענין דבעל פעור המסופר בפרשתנו²²⁷ [כדאיתא במדרש²²⁸ שחטא זה לא נתכפר עדיין, ויתבטל לגמרי רק בכיאת משיח צדקנו, כאשר "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"³¹], שהתחלה בזה באה ע"י הסתת ופיתויי הנשים, אך עז"נ²²⁹ "את זה לעומת זה עשה האלקים", שהתיקון לזה הוא ע"י נשי ישראל, אשר, "חכמות בנתה ביתה חצבה עמודי' שבעה"²³⁰, שמעמידות את ביתן על השבעה ספרים שבתורה²³¹.

וכשם שיציאת מצרים היתה בשכר נשים צדקניות שבאותו הדור²³², כמו"כ יהי' גם בימות המשיח²³³ — שע"ז שנשי ישראל ינצלו השפעתן, ובמיוחד בדרא דעקבתא דמשיחא, אזי יעמידו את המקדש שלמעלה, ויורידוהו למטה, בעגלא דידן, בכיאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון אדמו"ר מהר"ש, ניגון ה"בינוני", "צמאה לך נפשי", ניגון רבינו הזקן בן הד' בבות (בבא הד' — ג"פ), והניגון "ניע זשוריצי כלאפצי".]

(228) תוס' סוטה ספ"א (יד, א ד"ה מפני).
 פדר"א ספמ"ה. ועוד.
 (229) קהלת ז, יד.
 (230) משלי ט, א.
 (231) שבת קטז, רע"א.
 (232) סוטה יא, ב.
 (233) ראה יל"ש רות רמז תרו בסופו (ממדרש זוטא רות).

(225) פ"ח שער הזמירות פ"ד. וראה שער המצוות פ' שלח. וראה גם אוה"ת בלק ע' תתקלה. הובא בלקו"ש חט"ז ע' 197 הערה 45.
 (226) זח"ג רנז, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט.
 תניא שעהיה"א פ"ד ופ"ז.
 (227) כה, א ואילך.
 (228) זח"ג רנז, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט.
 תניא שעהיה"א פ"ד ופ"ז.
 (229) כה, א ואילך.